

2/2016

Momentti

Sisältö

- LAINSÄÄDÄNTÖKATSAUS** • Vahvistetut lait 2 • Hallituksen esitykset 3 • Valtioneuvoston asetukset 4
• MIETINNÖT YM. 5 • OIKEUSTAPAUKSET • Korkein oikeus 5 • Korkein hallinto-oikeus 8
• KKO:N VALITUSLUVAT 14

Tämän liitteen ovat tuottaneet yhteistyössä Suomen Lakimiesliitto ja Suomen Asianajaliitto. Liitteen on toimittanut Talentumin Suomen Laki -toimitus. Momenttiin on koottu yhteenvedo tärkeimmistä lainsäädäntötoimista ja oikeustapauksista.

➔ VAHVISTETUT LAIT

- **Laki esitutkintalain muuttamisesta, laki oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 51 ja 52 §:n muuttamisesta, laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain muuttamisesta, laki oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain muuttamisesta, laki vankeuslain 2 luvun 1 a §:n ja 19 luvun 4 §:n muuttamisesta, laki tutkintavankeuslain 2 luvun 2 §:n ja 16 luvun 1 §:n muuttamisesta, laki poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain 16 luvun 2 §:n muuttamisesta, laki henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain 7 ja 31 §:n muuttamisesta, laki rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta annetun lain 3 §:n muuttamisesta ja laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain 11 ja 24 §:n muuttamisesta (10–19/2016)**

HE 66/2015 vp
LaVM 4/2015 vp

Lait tulivat voimaan 1.3.2016.

Laeilla pannaan täytäntöön rikoksen uhrin oikeuksia, tukea ja suoje-lua koskeva direktiivi. Esitutkintalain säännöksiä täydennetään asianomistajalle tehtävien ilmoitusten osalta. Säännöksiä vangin tai tutkintavangin vapautumisesta ilmoittamisesta tarkistetaan. Esitutkintalakiin lisätään säännökset asianomistajalle tehtävästä henkilökohtaisesta arvioinnista. Asianomistajan oikeutta asiakirjojen käännöksiin laajennetaan.

- **Laki Kevasta, laki valtion eläketurvan rahoituksesta ja laki evankelis-luterilaisen kirkon**

eläketurvan rahoituksesta (66–68/2016)

HE 21/2015 vp
StVM 6/2015 vp

Lait tulevat voimaan 1.1.2017.

Lakiin Kevasta kootaan Kevan hallintoa, rahoitusta ja valvontaa koskevat säännökset. Lakiin lisätään säännökset hallituksen ja sen jäsenten sekä eläkelaitoksen johdon kelpoisuusvaatimuksista. Lakiin otetaan myös riskien hallintaa, sisäistä tarkastusta ja sisäistä valvontaa koskevat säännökset. Laki valtion eläketurvan rahoituksesta korvaa valtion eläkelain rahoitusta koskevat säännökset. Muut voimassa olevan valtion eläkelain säännökset sisältyvät jatkossa julkisten alojen eläkelakiin. Evankelis-luterilaisen kirkon eläketurvan rahoituksesta annettu laki korvaa evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain rahoitusta koskevat säännökset. Muut evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain säännökset sisältyvät julkisten alojen eläkelakiin.

- **Laki varhaiskasvatustalain muuttamisesta ja lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamisesta (108–109/2016)**

HE 80/2015 vp
StVM 11/2015 vp

Lait tulevat voimaan 1.8.2016.

Subjektiiivista varhaiskasvatustalain muuttamisesta muutetaan siten, että jokaisella lapsella on oikeus saada varhaiskasvatusta 20 tuntia viikossa. Lapsella ei ole oikeutta esiopetuksen ja perusopetuksen lisäksi järjestettävään osa-aikaiseen varhaiskasvatukseen. Lapsella on kuitenkin oikeus kokopäiväiseen varhaiskasvatukseen, mikäli lapsen vanhemmat tai muut huoltajat työskentelevät kokoaikaisesti taikka päätoimisesti opiskelevat, toimivat yrittäjänä tai ovat omassa työssä. Lapsella on lisäksi oikeus

tarpeen mukaan 20 tuntia laajempaan varhaiskasvatukseen vanhemman osa-aikaisen tai väliaikaisen työssäkäynnin, työllistymistä edistävään palveluun osallistumisen, kuntoutuksen tai muun vastaavan syyn vuoksi. Varhaiskasvatusta on kuitenkin aina järjestettävä nykyisen laajuisena, jos se on tarpeen lapsen kehityksen, tuen tarpeen tai perheen olosuhteiden takia taikka se on muutoin lapsen edun mukaista. Lapsella, jonka oikeus varhaiskasvatukseen on laajempi kuin 20 tuntia, on myös ennen oppivelvollisuuskäynnin oikeus esiopetuksen ja perusopetuksen lisäksi järjestettävään osa-aikaiseen varhaiskasvatukseen. Vastaavat muutokset tehdään myös lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain yksityisen hoidon tukea koskevaan sääntelyyn. Eduskunnan lausumat; 1) Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto laatii kokonaisarvioinnin eri uudistusten aiheuttamista vaikutuksista sekä lapsiin että perheen ja sukupuolten väliseen tasa-arvoon ja että tämä arviointi huomioidaan varhaiskasvatustalain uudistuksessa. 2) Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto osana varhaiskasvatustalain asetusten antovaltuuksia koskevan kokonaistarkastelun, jonka yhteydessä harkitaan myös päiväkodissa ja perhepäiväkodissa hoito- ja kasvatustehtävissä olevan henkilöstön sekä lasten välisen henkilötoimituksen kirjaamista lakiin.

- **Laki työntekijän eläkelain muuttamisesta, laki yrittäjän eläkelain muuttamisesta, laki maatalousyrittäjän eläkelain muuttamisesta, laki merimieseläkelain muuttamisesta, julkisten alojen eläkelaki, laki kansaneläkelain muuttamisesta, sekä lait 32 muun lain muuttamisesta (69–106/2016)**

HE 16/2015 vp
StVM 5/2015 vp

Lait tulevat voimaan 1.1.2017.

Laeilla toteutetaan työeläkeuudistusta koskevat muutokset. Työeläkejärjestelmässä noudatettavaa alinta vanhuuseläikeikää nostetaan asteittain vuonna 1955 syntyneistä alkaen. Vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneiden alin vanhuuseläikeikä sidotaan elinajanodotteen muutokseen siten, että eläkeajan ja työssäoloajan välinen suhde pysyy samalla tasolla kuin se on vuonna 2025. Eläkettä karttuu koko työuran ajan 1,5 prosenttia vuodessa työntekijän kunakin vuonna saamien työansioiden perusteella. Eläkkeen karttuma lasketaan nykyistä suuremmista ansioista, koska työntekijän työeläkevakuutusmaksua ei enää vähennetä työansioista eläkettä laskettaessa.

● **Laki ulkomaalaislain muuttamisesta (132/2016)**

*HE 54/2015 vp
HaVM 9/2015 vp*

Laki tulee voimaan 1.4.2016.

Ulkomaalaislakia muutetaan siten, että lyhytaikaisen viisumin epäamis-, mitätöimis- ja kumoamispäätöksestä voi valittaa hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeus tutkii, onko viisumia koskeva päätös tehty viisumisäännösten menettelysäännösten mukaisesti ja onko päätös perustunut säännöstössä säädettyihin epäamis-, mitätöimis- ja kumoamisperusteisiin. Oikaisuvaatimusmenettelyä käytetään viisumiasioissa vain, kun on kyse ulkomailla Suomen edustuston tekemästä viisumin epäamis-, mitätöimis- tai kumoamispäätöksestä.

➔ HALLITUKSEN ESITYKSET

● **Hallituksen esitys (HE 153/2015 vp) eduskunnalle tullilaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.**

Ehdotettu tullilaki vastaisi sisällöllisesti pääosin nykyistä tullilakia, mutta siinä otettaisiin huomioon 1.5.2016 sovellettavaksi tulevan unionin tullikoodexin 2013/952/EU sekä sen täytäntöönpano- ja delegoidun asetuksen uudistetut säännökset. Lisäksi Tullin hallinnollisia toimivaltuuksia koskevia

säännöksiä täsmennettäisiin sekä yhdenmukaistettaisiin tietyiltä osin rajavartiolain ja poliisilain vastaavien säännösten kanssa. Lakiin lisättäisiin uusia, veronkantomäärä- ja autoverolain säännöksiä vastaavia säännöksiä tullivelan kantamisesta ja perinnästä. Eräitä säännöksiä yhdenmukaistettaisiin muiden kansallisten verolakien, kuten valmisteverotus- ja autoverolain säännösten kanssa. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi eräitä muita lakeja, joilla on liittymiä tullilakiin tai uudistettuun unionin tullilainsäädäntöön. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.5.2016.

● **Hallituksen esitys (HE 1/2016 vp) eduskunnalle laeiksi rikoslain 2 a ja 9 luvun muuttamisesta sekä pysäköinninvalvonnasta annetun lain 3 §:n muuttamisesta.**

Päiväsakkojen rahamäärät korotetaan noin kaksinkertaisiksi, pienin rahamäärä kuitenkin puolitoistakertaiseksi. Ulkomailla verotettavien tulojen asemaa selvennettäisiin. Tarkoituksena on korottaa rikesakkoja erikseen esiteltävällä valtioneuvoston asetuksella noin 25 prosenttia, minkä vuoksi rikesakon lakisääteinen suurin rahamäärä korotettaisiin 200 eurosta 400 euroon. Yhteisöosakon asteikko korotettaisiin noin kolminkertaiseksi, pienin rahamäärä 2500 euroon ja enimmäismäärä 2500000 euroon. Rikesakkoja koskevien muutosten johdosta pysäköinninvalvonnasta annetusta laista poistettaisiin säännös joutokäyntirikkomuksesta määrättävän pysäköintivirhemaksun enimmäismäärästä.

● **Hallituksen esitys (HE 2/2016 vp) eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta.**

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ulkomaalaislain kansainvälisen suojelun antamista koskevia säännöksiä. Lakia muutettaisiin siten, että humanitaarisen suojelun perusteella myönnettävää oleskelulupaa koskevat säännökset kumottaisiin. Oleskelulupaa ei olisi enää mahdollista myöntää tällä perusteella. Lainmuutoksella tehostettaisiin myös kansainvälistä suojelua koskevan päätöksen tiedoksiantoa.

● **Hallituksen esitys (HE 3/2016 vp) eduskunnalle laeiksi sijoitusrahastolain ja Finanssivalvonnasta annetun lain muuttamisesta.**

Sijoitusrahastolakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset rahastoyhtiön palkka- ja palkkiopoliitikasta ja muutettavaksi säilytysyhteisöä ja säilytystoimintaa koskevia säännöksiä. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi sijoitusrahastolain ja Finanssivalvonnasta annetun lain säännöksiä hallinnollisista seuraamusmaksista. Hallinnollisen seuraamusmaksun käyttöalaa laajennettaisiin nykyistä useampaan sijoitusrahastolain vastaiseen tekoon ja Finanssivalvonnasta annetussa laissa säädettäisiin nykyistä huomattavasti korkeammasta seuraamusmaksun enimmäismäärästä. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 18.3.2016.

● **Hallituksen esitys (HE 6/2016 vp) eduskunnalle laiksi verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta.**

Esityksessä ehdotetaan verotusmenettelystä annettua lakia muutettavaksi siten, että suomalaiset finanssilaitokset velvoitettaisiin selvittämään nykyistä laajemmin asiakkaitensa verotuksellinen asuinvaltio kansainvälisesti hyväksytyllä huolellisuusmenettelyllä ja toimittamaan näiden verotusta koskevia tulo- ja varallisuustietoja Verohallinnolle. Ehdotetulla muutoksella varmistettaisiin, että Suomi voi osallistua finanssitilitietojen automaattiseen tietojenvaihtoon OECD:n valmisteleman yhteisen raportointistandardin mukaisesti. Finanssitilitietojen automaattisen tietojenvaihdon avulla Suomi saisi Suomessa asuvien henkilöiden verotukseen vaikuttavia tietoja näiden ulkomailla olevista varoista ja niiden tuotoista.

● **Hallituksen esitys (HE 7/2016 vp) eduskunnalle tuomioistuinlaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi.**

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi kaikkia tuomioistuimia koskeva yhteinen tuomioistuinlaki, joka sisältäisi yleiset säännökset tuomioistuimista ja tuomareista. Lakiin koottaisiin nykyisin eri tuo-

mioistuuimie koskevissa laeissa ja asetuksissa olevat säännökset tuomioistuinten tehtävistä, organisaatiosta ja hallinnosta sekä niiden jäsenistä ja muusta henkilöstöstä. Korkeimmasta oikeudesta ja korkeimmasta hallinto-oikeudesta annetut lait kuitenkin säilytettäisiin. Tuomioistuinlakiin sisällytettäisiin myös tuomareiden nimittämisestä annetun lain ja asetuksen säännökset. Niin ikään valtion virkamieslain tuomarin virkamiesoikeudellista erityisasemaa koskeva sääntely sijoitettaisiin tuomioistuinlakiin. Asetuksen tasoisesta sääntelystä pääsääntöisesti luovuttaisiin. Tarkemmat määräykset tuomioistuinten toiminnan järjestämisestä annettaisiin kunkin tuomioistuinten työjärjestyksessä. Päällikkötuomareiden virat täytettäisiin pääsääntöisesti seitsemän vuoden määräajaksi. Korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden presidentit nimitettäisiin kuitenkin vakinaisesti. Tuomareiden koulutusta kehitettäisiin. Koulutuksen suunnittelusta vastaisi riippumaton tuomarinkoulutuslautakunta. Tuomioistuintyöskentelyn perustiedot ja -taidot antavaan yhden vuoden tuomioistuinharjoitteluun tulisi keskittyä valtakunnallinen haku- ja valintamenettely sekä valtakunnallinen koulutusohjelma. Vähintään kolme vuotta soveltuvaa työkokemusta hankkineet juristit voisivat hakeutua kolmivuotisiin asessorin koulutusvirkoihin. Lait haastemieslain muuttamisesta ja oikeudenkäymiskäärän 2 luvun 6 §:n muuttamisesta on tarkoitettu tuleviksi voimaan mahdollisimman pian. Muut ehdotetut lait on tarkoitettu tuleviksi voimaan 1.1.2017.

● **Hallituksen esitys (HE 8/2016 vp) eduskunnalle laiksi maakaaren muuttamisesta.**

Maakaarta ehdotetaan muutettavaksi siten, että uusista kiinnityksistä annettaisiin vain sähköisiä panttikirjoja. Myös kiinnityksiä muutettaessa kirjaamisviranomaisen muuttaisi vanhat kirjalliset panttikirjat sähköiseen muotoon. Vanhoja kirjallisia panttikirjoja ei voisi enää siirtymäkauden jälkeen käyttää uuden panttioikeuden perustamiseen. Maakaaren ehdotetaan myös muuta muutoksia, jotka muun muassa helpottaisivat van-

hojen kirjallisten panttikirjojen niin sanottua massamuuntamista sähköiseksi. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1.6.2017. Panttioikeuden perustaminen luovuttamalla kirjallinen panttikirja velkajalle saamisen vakuudeksi olisi kuitenkin mahdollista vielä vuoden 2019 loppuun asti.

➔ **VALTIONEUVOSTON ASETUKSET**

● **Valtioneuvoston asetus yhdenvertaisuusasioiden neuvottelukunnasta (39/2016)**

Asetus tuli voimaan 1.2.2016.

Asetuksella säädetään neuvottelukunnasta, sen tehtävistä ja toiminnasta.

● **Valtioneuvoston asetus täydentävien ehtojen hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimuksista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta (117/2016)**

Asetus tuli voimaan 9.2.2016.

Asetukseen lisätään mahdollisuus poikkeuksellisten sääolosuhteiden vuoksi poiketa viimeisestä kylvöpäivästä. Hoidetun viljelemättömän pellon kasvipeitteisyyttä koskevaa säännöstä täsmennetään. Lisäksi ensimmäistä kertaa viljelykäyttöön otettavan lohkon pientareelle on kylvettävä nurmikasvillisuus, jos pientareella ei ole aikaisempaa kasvillisuutta. Asetuksen 12 §:ään lisätään vaatimus riittävän siemenmäärän käytöstä kylvössä ja rikkakasvien leviämisen estämisestä. Kasveihin, joilta ei vaadita esikasvia, lisätään kyssäkaali ja nauris.

● **Valtioneuvoston asetus valtion talousarviosta annetun asetuksen muuttamisesta (118/2016)**

Asetus tuli voimaan 12.2.2016.

Asetukseen tehdään eräitä erityisesti hallituksen vuosikertomuksen sisältöä koskevia muutoksia. Asetuksessa säädetään vuosikertomuksen sisällöstä kokonaisuutena. Ministeriöiden toimialan toimintakatsausta ja tuloksellisuuden kuvausta koskevaa sääntelyä yksin-

kertaistetaan. Tuloksellisuuden kuvausten pääpaino on yhteiskunnalliselle vaikuttavuudelle asetettujen tavoitteiden saavuttamisessa ja vaikuttavuuden kehityksessä. Vuosikertomukseen sisällytetään myös eräitä uusia asiakokonaisuuksia kuten katsaus talousarvion talouden, valtion liikelaitosten ja talousarvion ulkopuolisten valtion rahastojen muodostaman kokonaisuuden tuottoihin ja kuluihin sekä varallisuusasemaan ja taseen ulkopuolisiin vastuuksiin (ns. valtioneuvoston kokonaistuloslaskelma ja kokonaistase sen ulkopuolisine vastuineen). Säännösmuutosten tarkoituksena on tukea eduskuntaa aiempaa paremmin palvelevan vuosikertomuksen laatimista. Talousarvioasetuksen säännöstä, jonka mukaan viraston tai laitoksen on ennen menoon sitoutumista varmistauduttava määrärahan ja valtuuden riittävydestä, täsmennetään. Valtiovarainministeriön yhteydessä toimivan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan neuvottelukunnan tehtäviä supistetaan neuvottelukunnan nykyisiä tehtäviä tosiasiallisesti vastaaviksi. Lisäksi asetukseen tehdään eräitä teknisiä tarkistuksia.

● **Valtioneuvoston asetus maankäyttö- ja rakennusasetuksen muuttamisesta (119/2016)**

Asetus tuli voimaan 1.3.2016.

Asetuksen 1 §:ään lisätään elinkeinoelämän toimivan kehittymisen näkökulma. Asetuksen 8 ja 13 §:n muutoksilla tarkennetaan maakunnan liiton ja ministeriöiden välistä yhteistyötä maakuntakaavaa laadittaessa sekä lausuntojen pyytämistä koskevia säännöksiä. Asetuksen 11 §:n muutoksella tarkennetaan viranomaisneuvottelua koskevaa sääntelyä täsmentämällä viranomaisneuvottelun ajankohdasta sekä neuvotteluun osallistuvia viranomaisia. Lisäksi asetuksen 93 ja 95 §:ään tehdään teknisiä täsmennyksiä ja 94 §:ään lisätään maakuntakaavan hyväksymistä koskevasta päätöksestä tiedottamista koskeva momentti.

● **Valtioneuvoston asetus silakan ja kilohailin troolikalastuksen rajoittamisesta Selkämerellä vuonna 2016 ja valtioneuvoston asetus silakan ja**

kilohailin troolikalastuksen rajoittamisesta Suomenlahdella ja Itämeren pääaltaalla vuonna 2016 annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta (123–124/2016)

Asetus tuli voimaan 20.2.2016 ja on voimassa vuoden 2016 loppuun.

Suomen kilohailikiintiö uhkaa täyttyä siten, että merkittävä osa Suomen silakkakiintiöstä uhkaa jäädä käyttämättä. Tämän vuoksi annetaan uusi valtioneuvoston asetus, jolla rajoitettaisiin kilohailin ja silakan troolikalastusta niillä Selkämeren alueilla, joilla alkuvuonna on saatu poikkeuksellisen runsaasti kilohailia. Asetus tulee voimaan 20.2.2016 ja on voimassa 1.5.2016 saakka. Asetuksen voimassaoloaikana arvioidaan edellytykset kalastuksen avaamiseksi uudelleen. Tavoitteena on mahdollistaa silakan troolikalastus koko Selkämerellä touko- ja kesäkuun pääkalastuskaudella. Lisäksi muutetaan asetusta silakan ja kilohailin troolikalastuksen rajoittamisesta Suomenlahdella ja Itämeren pääaltaalla vuonna 2016 siten, että kielletään silakan ja kilohailin troolikalastus Itämeren pääaltaalla ja Suomenlahdella, lukuun ottamatta Suomen perusviivan sisäpuolista merialuetta Suomenlahdella. Näin enintään 24 metrin pituisilla kalastusalueilla edelleen jatkuva kalastus keskeytetään loppuvuoden ajaksi. Tässä kalastuksessa saadaan suuria määriä kilohailia, jota koskeva Suomen kiintiön käyttöaste on jo 85 prosenttia.

➔ MIETINNÖT YM.

● **Valtiovaraministeriö julkaisi 5.2.2016 asiantuntijatyöryhmän tekemän selvityksen järjestelmäriskipuskurivaatimuksen käyttöönoton tarpeellisuudesta Suomessa.**

Selvityksen tehnyt asiantuntijatyöryhmä ehdottaa, että lainsäädäntöön lisättäisiin mahdollisuus käyttää järjestelmäriskipuskuria. Näin Finanssivalvonta saisi yhden uuden työkalun, jota se voisi harkintansa mukaan käyttää rahoitusjärjestelmän vakauden edistämiseksi. Jos Finanssivalvonta käyttäi-

si järjestelmäriskipuskuria, pankkien ydinpääoman vähimmäismäärä nousisi. Suomessa toimivat pankit ylittävät nykyisin viranomaisten asettamat vähimmäisvakavaraisuusvaatimukset selvästi. Työryhmän mukaan uudistusta puoltaa se, että Suomen pankkijärjestelmä on huomattavan keskittynyt ja pankeilla on suuri merkitys kotitalouksien ja yritysten rahoittajina. Asiantuntijatyöryhmässä oli edustajat valtiovaraministeriöstä, Suomen Pankista ja Finanssivalvonnasta. Selvitys on osoitteessa <http://valtioneuvosto.fi/documents/10623/2033991/Selvitys+j%C3%A4rjestelm%C3%A4riskipuskurivaatimuksen+k%C3%A4ytt%C3%B6n+B6noton+tarpeellisuudesta+Suomessa/9eb3e30a-5b23-4f51-9177-aa419d07c4c8>.

● **Työryhmä luovutti 29.1.2016 selvitysraporttinsa eläkesäätio- ja vakuutuslainsäätö- ja kehittämisestä sosiaali- ja terveysministeri Hanna Mäntylälle.**

Työryhmän loppuraportissa ehdotetaan säädettäväksi eläkesäätio- ja eläkekassalaki, lisäeläkesäätio- ja lisäeläkekassalaki sekä uusi vakuutuslainsäätö. Raportissa ehdotetaan, että lisäeläkesäätio- ja kassojen vastuuvelan katteena oleva omaisuus voidaan hajauttaa erilaisiin sijoituskohteisiin nykyistä laajemmin. Ehdotetun lain voimaantulon jälkeen perustettava, lakisääteistä eläkevakuuttamista tarjoava eläkesäätio tai -kassa ei voisi harjoittaa lisäeläkevakuuttamista, vaan tätä varten voisi perustaa erillisen eläkesäätion tai -kassan. Sairaus-, hautaus- ja eroavustuskassojen sääntelyn selkeys parani niihin sovellettavan uuden vakuutuslainsäätömyötä. Raportti on osoitteessa http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/129824/RAP2016_6.pdf?sequence=1.

● **Oikeusministeriön työryhmä julkaisi 15.2.2016 mietintönsä Tutkintavankeuden vaihtoehdot ja järjestäminen.**

Työryhmä ehdottaa, että tutkintavankeuden vaihtoehdoina otettaisiin käyttöön tehostettu matkustuskielto ja tutkinta-aresti. Ehdo-

tuksen mukaan tehostettu matkustuskielto voitaisiin määrätä ennen epäillyn tuomitsemista rangaitukseen. Edellytyksenä tehostetulle matkustuskiellolle ja tutkinta-arestille olisi myös, että rikoksesta epäilty tai tuomittu sitoutuisi noudattamaan hänelle asetettuja määräyksiä ja että määräysten noudattamista voitaisiin pitää hänen tapuksessaan todennäköisenä. Työryhmä pohti myös muun muassa vakuuden käyttöönottoa mutta arvioi, että sen käyttöala saattaisi jäädä vähäiseksi. Tämän vuoksi työryhmä katsoo, että tätä vaihtoehtoa on tarpeen harkita vasta, kun tehostetusta matkustuskiellosta ja tutkinta-arestista on saatu riittävästi kokemuksia. Mietintö on osoitteessa http://www.oikeusministerio.fi/fi/index/julkaisut/julkaisuarkisto/1455190709219/Files/OMML_5_2016_Tutkintavankeus_124s.pdf.

➔ KORKEIN OIKEUS

KKO:2015:95

Vammantuottamus – Törkeä vammantuottamus Vahingonkorvaus – Korvauksen sovittelu – Vahingonkarsijan myötävaikutus

A:n syyksi oli luettu vaaranmerkintärikkomus sillä perusteella, että hän oli kaupungin vesijohto- ja viemäriverkoston saneeraustyön tehneen maanrakennusurakoitsijan toimitusjohtajana ja työnjohtajana jättänyt asianmukaisesti merkitsemättä hengen tai terveyden vaaran laiminlyömällä huolehtia kadulle ja siihen rajoitetuille tonteille tehtyjen kaivantojen suojaamisesta. B oli lähtiessään pimeään aikaan kiertämään kadulla ollutta kaivantoa viereisen omakotitontin kautta pudonnut tontin puolella sijainneeseen kaivantoon. B:lle oli kaivantoon putoamisesta aiheutunut ruumiinvammoja. A:n katsottiin syyllistyneen myös törkeään vammantuottamukseen.

Korkeimman oikeuden ratkaisusta ilmenevillä perusteilla B:n ei katsottu myötävaikuttaneen hänelle aiheutuneisiin vahinkoihin siten, että A:n korvausvelvollisuutta olisi ollut aiheutta sovitella. (Ään.)

RL 21 luku 10 §
RL 21 luku 11 §

RL 3 luku 7 §
VahL 6 luku 1 §

KKO:2015:96

Ylimääräinen muutoksenhaku Menettämisseuraamus – Rikoksentekovälineen arvon menettäminen – Rikoksentekovälineen menettäminen

Vuonna 2003 annetussa tuomiossa A:n oli katsottu yhdessä kolmen rikoskumppaninsa kanssa syyllistyneen törkeään huumausainerikokseen. Huumausaine-erä oli ollut kätkeytyneenä A:n korjaamohallissa olleeseen autoon, joka oli takavariakoitu. Koska rikoksentekovälineeksi katsottu auto ei ollut ollut A:n tai hänen mainittujen rikoskumppaniensa omistuksessa, A oli velvoitettu rikoslain 10 luvun 8 §:n nojalla korvaamaan yhteisvastuullisesti rikoskumppaniensa kanssa valtiolle auton arvo.

Vuonna 2011 annetussa tuomiossa B oli tuomittu osallisuudesta samaan huumausainerikokseen kuin mistä A oli tuomittu. Tässä tuomiossa oli katsottu, että rikoksen tekemisessä käytetty auto oli ollut B:n omistuksessa, ja auto oli tuomittu rikoslain 50 luvun 6 §:n 1 momentin nojalla valtiolle menetyksi.

Korkeimman oikeuden päätöksessä lausutuilla perusteilla vuonna 2003 annettu tuomio purettiin A:n hakemuksesta menettämisseuraamuksen osalta oikeudenkäymiskaaren 31 luvun 8 a §:n 2 kohdan nojalla (uutena seikkana vuoden 2011 tuomiossa ilmennyt selvitys auton omistusoikeudesta) ja A vapautettiin auton arvoa koskevasta korvausvelvollisuudesta. Kysymys myös auton arvon alenemisen merkityksestä.

OK 31 luku 8 a § 2 kohta
RL 10 luku 8 §
RL 50 luku 6 § 1 mom

KKO:2015:97

Ylimääräinen muutoksenhaku – Tuomion purkaminen riita-asiassa – Ihmisoikeusloukkaus Isyys – Isyyden vahvistaminen Oikeussuojan tarve

Ennen isyyslain voimaantuloa avioliiton ulkopuolella syntynyt A oli vaatinut vuonna 2000 nostamassaan kanteessa vahvistettavaksi, että B oli hänen isänsä. Korkein

oikeus oli 17.11.2003 antamallaan tuomiolla (KKO 2003:107) hylännyt kanteen, koska se oli nostettu vasta isyyslain voimaanpanosta annetun lain 7 §:n 2 momentissa säädetyn määräajan jälkeen. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin oli 6.7.2010 antamassaan tuomiossa katsonut, että A:n yksityiselämän suojaa oli loukattu. A vaati tämän jälkeen Korkeimman oikeuden tuomion purkamista.

Korkein oikeus totesi, että uusi isyyslaki (11/2015) oli annettu 13.1.2015 ja on tulossa voimaan 1.1.2016. Vanhan voimaanpanolain kanneaikasäännös ja siihen perustunut aikaisempi lainvoimainen tuomio eivät enää sen jälkeen estäneet uuden isyyskanteen tutkimista. A:lla ei siten ollut asiassaan oikeudellista tarvetta ylimääräiseen muutoksenhakuun. Ks. KKO:2014:35 Vrt. KKO:2003:107

Täysistunto

KKO:2015:98

Ulosottoakaari – Ulosmittaus – Itseoikaisu Perintöakaari – Kuolinpesä

A:n osuus äitinsä B:n kuolinpesästä oli ulosmitattu. Myöhemmin tehtyjen osittaisen osituksen ja perinnönjaon jälkeen kuolinpesään oli jäänyt vain B:n ja lesken yhteisesti omistamat ja heidän yhteisenä kotinaan käytetyn asuinhuoneiston hallintaan oikeuttavat osakkeet. Leski oli ilmoittanut pitävänsä asunnon perintökaaren 3 luvun 1 a §:n nojalla jakamattomana hallinnassaan. Ulosottomies oli itseoikaisuna peruuttanut ulosmittauksen.

Korkein oikeus katsoi ratkaisusta tarkemmin ilmenevillä perusteilla, ettei itseoikaisulle ollut ollut perusteita.

UK 1 luku 19 §
UK 3 luku 21 §
UK 4 luku 77 §
UK 10 luku 1 § 1 mom
PK 3 luku 1 a § 2 mom

KKO:2015:99

Rikoksen johdosta tapahtuva luovuttaminen Eurooppalainen pidätysmääräys

Irlannin toimivaltainen oikeusviranomainen oli antanut syytetöimenpiteitä varten Suomessa asuvaa Puolan kansalaista koskevan

eurooppalaisen pidätysmääräyksen. Kysymys siitä, oliko luovuttamiselle rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain 6 §:n 5 kohdassa tarkoitettu harkinnanvarainen kieltäytymisperuste.

Kysymys myös siitä, oliko luovuttamiselle asetettava ehdoksi se, että luovutettavaksi pyydetty saa suorittaa mahdollisesti tuomittavan vapausrangaistuksen Suomessa.

EU-luovuttamisL 6 § 5 kohta
EU-luovuttamisL 8 § 2 mom

KKO:2015:100

Rangaistuksen määrääminen – Yhdyskuntapalvelu – Muuntaminen vankeudeksi – Muuntamisen valvontarangaistukseksi Rikosoikeuden ajallinen ulottuvuus – Lievemmän lain periaate Ennakkopäätösvalitus

Käräjäoikeus katsoi A:n rikkoneen törkeästi yhdyskuntapalveluun tuomitulle kuuluvia velvollisuuksia ja muunsi yhdyskuntapalvelun suorittamatta olleen osan ehdottomaksi vankeudeksi soveltaen syyttäjän vaatimuksen vireille tullessa voimassa ollutta lakia yhdyskuntapalvelusta. Korkein oikeus katsoi, että uuden, tuomittaessa voimassa olleen yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain siirtymäsäännöstä tuli tulkiten siten, ettei se estänyt lievemmän lain periaatteen soveltamista muuntamisessa. Koska viimeksi mainitun lain soveltaminen saattoi johtaa A:n kannalta lievempään lopputulokseen eikä käräjäoikeus ollut tehnyt vertailua uuden ja vanhan lain mukaisten lopputulosten välillä, asia palautettiin käräjäoikeuteen.

L yhdyskuntapalvelusta 8 § 3 mom
L yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta 39 § 2 mom
L yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta 96 § 2 mom
RL 3 luku 2 §

KKO:2015:101

Ammattitauti Tapaturmakorvaus – Syy-yhteys

**Asiantuntija
Palkkio**

Kysymys ärsytysyyskän syy-yhteydestä työperäiseen endotoksiinialistukseen.

Kysymys myös Korkeimman oikeuden pyynnöstä asiantuntijalauseannon asiassa antaneen sairaanhoidopiirin oikeudesta saada korvaus lauseannon antamisesta.

KKO:2015:102

Rangaistuksen määrääminen – Vapaudenmenetyksajan vähentäminen

Vastaaja oli tuomittu ehdolliseen vankeuteen ja sen ohessa yhdyskuntapalveluun rikoksista, joiden johdosta hän oli ollut vapautensa menettäneenä. Vapaudenmenetyksaika tuli vähentää ehdollisesta vankeudesta.

RL 6 luku 13 §

KKO:2015:103

Konkurssi – Massavelka

Konkurssiin asetettu yhtiö omisti golfyhtiön osakkeita. Golfyhtiö vaati, että yhtiön konkurssipesä velvoitetaan suorittamaan golfyhtiölle konkurssiin asettamisen jälkeiseltä ajalta osakkeiden omistukseen perustuvia hoito- ja rahoitusvastikkeita sekä osuuden golfyhtiön lainanlyhennysrahastoon.

Korkeimman oikeuden ratkaisusta ilmenevillä perusteilla katsottiin, että konkurssipesä ei ollut massavelkavastuussa golfyhtiön velkomista maksuista. (Ään.)

KonkL 16 luku 2 § 1 mom

KKO:2015:104

Osakeyhtiö – Yhtiökokouksen päätöksen moite – Tilinpäätöksen ja osingonjakopäätöksen moite

Konserni – Konserniavustus

Osakeyhtiö A oli maksanut tytäryhtiöilleen tilikauden aikana konserniavustusta. Osakkeenomistajille maksettava osinko oli A:n yhtiökokouksessa määrätty tuolloin vahvistetun tilinpäätöksen osoittamasta voitosta, joka oli jäänyt jäljelle konserniavustusten vähentämisen jälkeen. Yli kymmenen prosenttia A:n osakkeista omistanut B moitti yhtiökokouksen päätöstä osingonjaon osalta ja väitti, että

konserniavustusten määrä olisi pitänyt lisätä osakeyhtiölain mukaisesti vähemmistöosingosta päätetäessä laskennallisesti osingonjaon perustana olevaan tilikauden voittoon. Kun B ei ollut moittinut osingonjakopäätöksen lisäksi tilinpäätöksen vahvistamista koskevaa yhtiökokouksen päätöstä, kanne hylättiin. (Ään.) Ks. KKO:2015:105

OYL 1 luku 5 §
OYL 1 luku 7 §
OYL 13 luku 1 §
OYL 13 luku 7 §

KKO:2015:105

**Osakeyhtiö – Yhtiökokouksen päätöksen moite
Konserni – Yhtiön varojen käyttö – Yhdenvertaisuus – Konserniavustus**

Osakeyhtiö oli maksanut tytäryhtiöilleen tilikauden aikana konserniavustusta. Osakkeenomistajille maksettava vähemmistöosinko oli osakeyhtiön yhtiökokouksessa päätetty laskea tuolloin vahvistetun tilinpäätöksen osoittamasta voitosta, joka oli jäänyt jäljelle konserniavustusten vähentämisen jälkeen. Yli kymmenen prosenttia osakeyhtiön osakkeista omistaneet osakkeenomistajat moittivat yhtiökokouksen päätöksiä väittäen konserniavustuksia perusteettomiksi ja vaatien sen vuoksi tilinpäätöksen muuttamista ja maksettavien osinkojen korottamista. Kysymys siitä, oliko osakeyhtiöllä ollut konserniavustusten maksamiselle hyväksyttävä liiketaloudellinen peruste, kun otettiin huomioon myös vähemmistöosakkeenomistajien oikeudet. Ks. KKO:2015:104

OYL 1 luku 5 §
OYL 1 luku 7 §
OYL 13 luku 1 §
OYL 13 luku 7 §

KKO:2016:1

**Huumausainerikos – Huumausaineen käyttörikos
Kurinpitörangaistus
Ne bis in idem
Ennakkopäätösvalitus**

Vankeusvanki A:lle oli määrätty huumausaineen käyttörikoksesta kurinpitörangaistukseksi yksinäisyysrangaistus A:n pidettyä vankilassa hallussaan vähäistä määrää huumausaineita. Syyttäjä vaati myöhemmin vireille tullessa

rikosasiassa A:lle saman menettelyn perusteella rangaistusta huumausaineen käyttörikoksesta.

A:lle rikoksen johdosta määrätyn kurinpitörangaistuksen katsottiin kuuluvan Euroopan ihmisoikeussopimuksen 7. lisäpöytäkirjan 4 artiklassa säädetyn niin sanotun ne bis in idem -säännön soveltamisalaan. Kurinpitörangaistus esti syytteen tutkimisen. Vrt. KKO:2012:46

RL 2 luku 13 § 1 mom
VankL 15 luku 3 § 1 mom 1 kohta
IhmisoikeusSop 7. lisäpöytäkirja 4 art

KKO:2016:2

**Kirjanpitorikos
Rikokseen osallisuus – Avunanto**

Rakennusalalla toimivan elinkeinonharjoittaja A:n toiminimeä ei ollut hyväksytty ennakkoperintärekisteriin. Elinkeinonharjoittaja B perusti toiminimelleen aputoiminimen, jonka nimissä rakennusalan toimintaa harjoitettiin pääosin A:n työpanokseen perustuen.

Kysymys siitä, oliko rakennustoiminta tosiasiallisesti A:n toimintaa, ja oliko sen perusteella A:n toiminnimen kirjanpito siten virheellistä tai harhaanjohtavaa, että A ja toiminnimen kirjanpitäjä olivat syyllistyneet kirjanpitorikokseen ja B avunantoon siihen.

RL 30 luku 9 § (769/1990)
RL 30 luku 9 § (91/2003)
RL 30 luku 9 a §

KKO:2016:3

Tapaturmakorvaus – Syy-yhteys

A oli työmatkallaan kaatunut polkupyörällä loukatun päätensä. A:n oli tapaturmassa katsottu saaneen aivotärähdyksen. Kysymys siitä, oliko A tapaturmassa saanut aivotärähdystä vaikeamman aivovamman ja oliko A:n tapaturman jälkeinen päänsärky- ja neuropsykologinen oireisto syy-yhteydessä kyseiseen tapaturmaan ja siinä tulleet vamman.

KKO:2016:4

Puolustaja – Puolustajan palkkio – Tulkkauksekustannukset

Tuomion kirjoitusvirheen oikaisu

Valtion varoista maksettiin B:n puolustajaksi määrätylle A:lle korvaus tulkkauskuluista, jotka olivat aiheutuneet valituksen tekemiseen liittyneestä A:n ja B:n välisestä neuvottelusta. Tulkkauskulut määrättiin jäämään valtion vahingoksi, vaikka B ei täyttänyt oikeusavun saamisen taloudellisia edellytyksiä.

Kysymys myös hovioikeuden päätöksessä olleen virheen korjaamisesta kirjoitusvirheenä.

ROL 6 a luku 5 § 1 mom

ROL 11 luku 9 § 1 mom

KKO:2016:5

Huoneenvuokra – Asuinhuoneiston vuokraus – Vuokrankorotus

Asuinhuoneistoa koskevan vuokrasopimuksen mukaan vuokra oli sidottu elinkustannusindeksiin ja vuokran muuksi korotusperusteeksi oli sovittu 4 %:n minimikorotus. Sopimuksen mukaan vuokra tarkistettiin vuosittain aina kesäkuun alusta.

Sopimusehtojen katsottiin määrittävän uuden vuokran suuruuden ja sen voimaantuloajankohdan niin, ettei vuokranantajalla ollut velvollisuutta ennakolta ilmoittaa näistä seikoista vuokralaiselle. (Ään.)

AHVL 27 §

KKO:2016:6

Huoneenvuokra – Asuinhuoneiston vuokraus – Irtisanomisilmoitus

Asuinhuoneiston vuokrauksesta annetun lain 54 §:n 1 momentin mukaan vuokranantajan irtisanoessa vuokrasopimuksen on vuokralaiselle annettava kirjallinen irtisanomisilmoitus, jossa mainitaan vuokrasuhteen päättymisajankohta.

Vuokranantaja oli irtisanonut asuinhuoneistoa koskevan vuokrasopimuksen irtisanomisilmoituksella, jossa ei ollut ilmoitettu vuokrasuhteen päättymispäivää. Irtisanomisilmoituksessa oli ilmoitettu irtisanomisajan pituus ja se, että irtisanomisajan laskeminen alkaa sen kuukauden viimeisestä päivästä, jonka aikana irtisanomisilmoitus on annettu vuokralaiselle tiedoksi. Korkein oikeus

katsoi, että vuokralainen oli näiden tietojen perusteella saanut tiedon vuokrasuhteen päättymisajan kohdasta ja että irtisanomisilmoitus oli annettu lain edellyttämällä tavalla.

AHVL 54 § 1 mom

KORKEIN HALLINTO-OIKEUS

Yleishallintoasiat

KHO:2015:187

Sairaan synnytystoiminta – Lupa poiketa synnytystoiminnalle asetetuista edellytyksistä – Synnytysten vuosittainen määrä – Luvan määräaikaisuus – Päätöksen perustelevinen

Kuntayhtymä oli hakenut lupaa poiketa edellytyksestä, jonka mukaan sen keskussairaalassa hoideaan vähintään noin 1000 synnytystä vuodessa. Sosiaali- ja terveysministeriö oli myöntänyt luvan synnytystoiminnan jatkamiseksi keskussairaalassa 1.6.2017 asti. Kiireellisen hoidon perusteista ja päivystyksen erikoisalakohteisista edellytyksistä annetun asetuksen 14 §:ssä ei ole erikseen säädetty siitä, voidaanko lupa myöntää määräaikaisena. Kun otettiin huomioon sosiaali- ja terveysministeriön myöntämän luvan luonne poikkeuksena synnytysten vuosittaista määrää koskevasta pääsäännöstä sekä ministeriön luvassa erikoissairaanhoidon järjestämissopimuksesta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteen keskenäisyydestä lausuttu, korkein hallinto-oikeus katsoi, että lupa oli voitu myöntää määräaikaisena. Lupapäätös oli myös riittävästi perusteltu.

Hallintolaki 45 §

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus kiireellisen hoidon perusteista ja päivystyksen erikoisalakohteisista edellytyksistä 14 §

KHO:2015:189

Ennakkolupa – Sairaanhoidon asuinvaltion ulkopuolella – Potilaan vapaa liikkuvuus – Jäsen-

valtio – Riippumaton lausunto – Ennakkoluvan edellytykset

A oli Kansaneläkelaitokselle toimittamassaan hakemuksessa ja sen liitteissä pyytänyt ennakkolupaa saadakseen hoitoa borreliosiin sekä keuhkoklamydia- ja mykoplasmainfektioihin Saksassa sijaitsevalla klinikalla. Kansaneläkelaitos oli hylännyt A:n hakemuksen, ja hallinto-oikeus oli valituksenalaisella päätöksellään hylännyt hänen valituksensa Kansaneläkelaitoksen päätöksestä.

Asiassa oli ratkaistavana, täyttyvätkö A:n tilanteessa sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 883/2004 20 artiklan 2 kohdan mukaiset edellytykset ennakkoluvan myöntämiselle. Asiassa oli arvioitava, kuuluuko ennakkolupahakemuksen kohteena ollut hoito Suomessa korvattaviin etuuksiin, toisin sanoen olisiko A:lla oikeus saada Suomessa ennakkolupahakemuksessa tarkoitettua hoitoa.

A oli korkeimmassa hallinto-oikeudessa valituksessaan esittänyt kantanaan, että hallinto-oikeuden käytössä ollut X:n yliopistollisen keskussairaalan toimittama lääketieteellinen arviointi ei ollut puolueeton mainitun keskussairaalan ollessa A:ta hoitaneena tahona esteellinen arvioimaan omaa toimintaansa. Korkeimmalle hallinto-oikeudelle johtui A:lle kielteistä ennakkolupapäätöstä käsittelevänä tuomioistuimena unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä velvollisuus hankkia riippumattomien asiantuntijoiden lausuntoja, joilla voidaan taata objektiivisuus ja puolueettomuus.

Korkein hallinto-oikeus pyysi tässä tarkoituksessa ensinnä lausuntoa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolta (Valvira). Valviran kieltäytyttyä antamasta lausuntoa korkein hallinto-oikeus pyysi lausuntoa Sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimivalta terveydenhuollon palveluvälikoimaneuvostolta. Terveydenhuollon palveluvälikoimaneuvosto toimitti korkeimman hallinto-oikeuden käyttöön dosentti B:n asiantuntijalausannon.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että asiassa saadun selvityksen mukaan A:ta oli hänen sairautensa vuoksi tutkittu ja hoidettu Suomessa X:n yliopistollisessa keskus-

sairaalassa lääketieteellisesti perustelluin menetelmin. Saadun selvityksen mukaan pitkäaikaisen kombinaatioantibiootihoidon tai mahdollisen luontaishoidon antaminen ei ollut A:n ajankohtaisen terveydentilan tai hänen sairautensa todennäköisen kulun vuoksi perusteltua. Asiassa ei ollut käynyt ilmi, että A:lla olisi borrelioosia tai keuhkoklamydia- ja mykoplasmainfektiota, johon hän ei olisi saanut asianmukaisesti hoitoa Suomessa ja joka olisi edellyttänyt hoitoon pääsyä Saksassa sijaitsevalle klinikalle. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 883/2004 20 artiklan 2 kohdan mukaiset edellytykset ennakkoluvan myöntämiselle eivät siten täyttyneet.

Terveydenhuoltolaki 52 § 1 ja 3 momentti sekä 56 §
Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta (352/2010) 14 § 1 momentti
Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 883/2004 sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta 20 artikla 1 ja 2 kohta
Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 987/2009 sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetun asetuksen (EY) N:o 883/2004 täytäntöönpanomenettelystä (täytäntöönpanoasetus) C-173/09, Elchinov, EU:C:2010:581
C-372/04, Watts, EU:C:2006:325
C-56/01, Inizan, EU:C:2003:578
C-385/99, Müller-Fauré & van Riet, EU:C:2003:270
C-157/99, Smits & Peerbooms, EU:C:2001:404

KHO:2016:1

Tavaramerkki – Tavaramerkin kansainvälinen rekisteröinti – Kansainvälisen rekisteröinnin voimaantulo Suomessa – Kiel-täytyminen kansainvälisen tavaramerkin hyväksymisestä – Asia-miespakko – Väite – Vastaamat-tomuus väitteeseen – Väitteen hylkääminen – Sekoitettavuus – Purku

Tavaramerkkilain 31 §:n 1 momentissa sellaiselle tavaramerkin hakijalle, jolla ei ole kotipaikkaa Suomessa, säädetty yleinen velvollisuus valtuuttaa edustajakseen Euroopan talusalueella asuva asia-mies ei koske kansainvälisen tava-

ramerkkirekisteröinnin haltijaa. Kun kansainvälistä tavaramerkki-rekisteröintiä, jolle Patentti- ja rekisterihallitus ei ollut katsonut olevan estettä, vastaan oli tehty väite, tällaisen kansainvälisen tavaramerkin haltija ei ollut tavaramerkkilain 56 f §:n nojalla velvollinen käyttämään Euroopan talusalueella asuvaa asiameistä, kun se ei ollut antanut väitteen johdosta lausumaa. Toisin kuin markkinaoikeus oli purun kohteena olleessa päätöksessään katsonut, Patentti- ja rekisterihallitus ei ollut voinut kieltäytyä hyväksymästä väitteen kohteena olevaa kansainvälistä tavaramerkkirekisteröintiä Suomessa sillä perusteella, että tällaisen kansainvälisen tavaramerkin haltija ei ollut antanut väitteen johdosta lausumaa. Patentti- ja rekisterihallitus ei voinut myöskään kieltäytyä tällaisen kansainvälisen tavaramerkkirekisteröinnin hyväksymisestä muutoinkaan muilla perusteilla kuin niillä, joista se oli väitteestä WIPO:lle tekemässään ilmoituksessa maininnut. Korkein hallinto-oikeus purki Patentti- ja rekisterihallituksen hakemuksesta markkinaoikeuden päätöksen.

Tavaramerkkilaki 12 §, 31 § 1–3 mom., 53 §, 56 a §, 56 b § 1 ja 3 mom., 56 c §, 56 d § 2 mom., 56 e §, 56 f §
Hallintolainkäyttölaki 63 § 1 ja 2 mom.,

KHO:2016:2

Sähkömarkkinalaki – Sähköverkko – Myrskyvahinko – Verkkopalvelun keskeytyminen – Sähkötoimitusten keskeytyminen – Vakiokorvaus – Korvauksen perusteena oleva verkkopalvelun keskeytysaika – Keskeytys ensin jakeluverkossa – Sähkönsiirron keskeytyminen alueverkossa – Vakiokorvausvelvollisuudesta vapautumisen edellytykset – Vakiokorvausvelvollisuuden rajoittamisen perusteet – Energiaviraston harkintavalta

Asiassa oli ratkaistavana kysymys siitä, miten lasketaan sähkömarkkinalain (386/1995) 27 f §:ssä (444/2003) tarkoitetun vakiokorvauksen perusteena oleva verkkopalvelun keskeytysaika. Asiassa ratkaistavana oikeuskysymyksenä oli erityisesti se, voitiinko jakeluverkon verkkopalvelun katsoa keskeyty-

neen jakeluverkonhaltijan vaikutuspiiriin kuuluvan seikan vuoksi myös sinä aikana, jona jakeluverkon sähköjakelun keskeytyksen kanssa samanaikaisesti alueverkossa oli verkkopalvelun keskeytyminen.

Sähköjakelun keskeytys oli alkanut jakeluverkossa 42 minuuttia ennen alueverkon sähkönsiirron keskeytymistä, joka oli kestänyt 7 tuntia 19 minuuttia. Jakeluverkon sähköjakelun keskeytys oli kestänyt kokonaisuudessaan lähes 77 tuntia. Jakeluverkonhaltija oli saanut käyttövalvontajärjestelmästään tiedon jakeluverkkonsa viasta heti vian alkamishetkellä. Sähköjakelun keskeytys oli johtunut jakeluverkossa myrskyn vuoksi sähkölinjalle kaatuneista puista.

Energiavirasto oli päätöksessään katsonut, että jakeluverkonhaltija oli menetellyt sähkömarkkinalain 27 f §:n vastaisesti niiltä osin kuin se oli vähentänyt vakiokorvauksen perusteena olevasta kokonaiskeskeytysajasta sen ajan, jona alueverkon verkkopalvelu oli ollut keskeytynyt. Markkinaoikeus oli hylännyt jakeluverkonhaltijan valituksen.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että jakeluverkonhaltija vapautuu sähkömarkkinalain 27 f §:n 1 momentin mukaisesta velvollisuudesta suorittaa asiakkaalle vakiokorvausta sellaisesta verkkopalvelun keskeytymisestä, jonka ainoastaan kanta- tai alueverkossa tapahtunut häiriö on aiheuttanut jakeluverkonhaltijan asiakkaalle. Tällainen jakeluverkon ulkopuolisesta syystä aiheutunut verkkopalvelun keskeytyminen on jakeluverkonhaltijan vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolella, eikä jakeluverkonhaltija voi vaikuttaa keskeytykseen omilla toimenpiteillään.

Jakeluverkon sähkötoimituksen keskeytyminen oli alkanut ennen alueverkon verkkopalvelun keskeytymistä puiden kaaduttua sähkölinjan päälle. Tällainen sähköjakelun keskeytyksen syy ei ollut jakeluverkonhaltijan vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolella ja siten sähköjakelun keskeytys oli lähtökohtaisesti aiheutunut jakeluverkonhaltijan vastuulle kuuluva seikasta. Jakeluverkonhaltija olisi voinut vian havaitsemisen jälkeen välittömästi aloittaa ainakin toimenpiteet vian paikantamiseksi. Tällaisista toimenpiteistä jake-

luverkonhaltija ei ollut kuitenkaan esittänyt selvitystä. Selvitystä ei ollut esitetty siitäkään, että vikaa olisi sinä aikana, jolloin alueverkon sähkönsiirto oli jo ollut keskeytyneenä, pyritty korjaamaan maastossa suoritettavin korjaustoimin.

Se seikka, että alueverkon verkkopalvelu oli keskeytynyt jakeluverkkoon tulleen vian jälkeen, ei muodostanut perustetta jakeluverkonhaltijan vakiokorvausvastuun rajoittamiselle, kun huomioon otettiin vakiokorvaussääntelyn tavoite ohjata jakeluverkonhaltijaa verkkopalvelun keskeytymistilanteissa mahdollisimman pikaisesti korjaamaan keskeytyksen aiheuttaneet vauriot. Jakeluverkonhaltijan valitus markkinaoikeuden päätöksestä hylättiin.

Toisin kuin Energiavirasto oli asiassa esittänyt, virastolla ei ole vakiokorvauksen laskennan perusteena olevan keskeytysajan määrääytymisen arvioinnissa laajaa harkintavaltaa.

Sähkömarkkinalaki (386/1995)
27 f § (444/2003)

KHO:2016:7

Vammaispalvelu – Vaikeavammaisen henkilö – Kehitysvamma – Henkilökohtainen apu – Voimavara määritellä avun sisältö ja toteutustapa – Välttämätön avustaminen kotona ja kodin ulkopuolella

Keskivaikeasti tai vaikeasti kehitysvammaisen nainen oli hakenut henkilökohtaista apua 24 tuntia vuorokaudessa, koska hänen tarkoituksenaan oli muuttaa omaan asuntoon. Hakija tarvitsi apua kaikissa päivittäisissä toimissa. Hakija pystyi ymmärryskykynsä rajoissa muodostamaan mielipiteensä ja ilmaisemaan eri tavoin kantansa harrastuksiin ja yhteiskunnalliseen osallistumiseen liittyvissä toiminnoissa. Siltä osin kuin hakemus koski henkilökohtaista apua kodin ulkopuolella, hakemusta ei ollut voitu hylätä sillä perustella että henkilöllä ei ollut voimavaroja määrittellä tarvitsemansa henkilökohtaisen avun sisältöä ja toteutustapaa. Hallinto-oikeuden ja sosiaali- ja terveystieteiden lautakunnan päätökset kumottiin tältä osin ja asia palautettiin lautakunnalle uudelleen käsiteltäväksi.

Henkilökohtainen apu on tarkoitettu vaikeavammaisen henki-

lön omien valintojen ja itsenäiseen elämän tukemiseen. Asiakirjoista ilmeni, että hakija kommunikoi ja että hän pystyi suoriutumiaan osasta kodinhoitotoimista. Avun tarve vaikutti kuitenkin suurelta osin määräytyvän ulkopuolisen toimesta. Kommunikointi koostui suurelta osin siitä, että hakija kertoi, mistä hän pitää. Siltä osin kuin hakemus koski henkilökohtaista apua omassa kodissa asumiseen, hallinto-oikeus oli voinut hylätä hakijan valituksen, koska tältä osin hakijalla ei voitu katsoa olevan voimavaroja määrittellä tarvitsemansa henkilökohtaisen avun sisältöä ja toteutustapaa. Siten oli mahdollista katsoa, että hakija täytti vain osin niin sanotun voimavaraedellytyksen.

Perustuslaki 19 § 1 momentti ja 3 momentti

Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 8 § 2 momentti, 8 c § 1–3 momentti sekä 8 d §

KHO:2016:8

Vammaispalvelu – Vaikeavammaisen kuljetuspalvelut – Lähi-kunta – Naapurikunta – Kuntaliitos

Vammaispalvelulain 8 §:n 2 momentin mukaan kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle kohtuulliset kuljetuspalvelut niihin liittyvine saattajapalveluihin, jos henkilö vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee palvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista.

Vammaispalveluasetuksen 4 §:n 2 momentin mukaan jokapäiväiseen elämään kuuluvia kuljetuksia ovat vaikeavammaisen henkilön asuinkunnan alueella tapahtuvat tai lähikuntiin ulottuvat kuljetukset.

Oikeuskäytännössä on vakiintuneesti katsottu, että vammaispalvelulaissa ja vammaispalveluasetuksessa tarkoitettuina vaikeavammaisen henkilön kuljetuspalveluun kuuluvina lähikuntina on pidettävä vaikeavammaisen henkilön asuinkuntaan rajoittuvia naapurikuntia.

Kun otettiin huomioon voimassa oleva lainsäädäntö ja sen oikeuskäytännössä vakiintunut tulkinta, kunta ei voinut rajata sen naapurikuntiin ulottuvia kuljetuksia kuljetuspalvelualueen ulkopuolelle.

Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 8 § 2 ja 3 momentti
Asetus vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 4 § 1 ja 2 momentti, 5 § 1 momentti ja 6 §

Ympäristöasiat

KHO:2016:3

Luonnonsuojelulaki – Hallintolaki – Rauhoitusmääräyksistä poikkeaminen – Liikkumiskielto – Linnustolaskenta – Maanomistajan kuuleminen – Kuulemisen ilmeinen tarpeettomuus – Maanomistajan hakemuksesta perustettu suojelualue – Valitusoikeus

ELY-keskus oli myöntänyt lintutieteelliselle yhdistykselle luvan poiketa luonnonsuojelun alueen rauhoitusmääräyksistä. Rauhoitusmääräyksissä oli kielletty alueella liikkuminen 1.4.–31.7. lintujen pesinnän turvaamiseksi. Poikkeaminen koski alueella liikkumista ajalla 1.4.–15.7.2012 lintulaskentojen suorittamiseksi. Maanomistajaa ei ollut kuultu päätöstä valmisteltaessa.

Maanomistajan kuuleminen poikkeamista koskevan hakemuksen johdosta oli ollut hallintolain 34 §:n 2 momentin 5 kohdassa tarkoitettulla tavalla ilmeisen tarpeetonta, kun otettiin huomioon, että liikkumiskielto, josta poikkeamista haettiin, oli asetettu lintujen pesimärauhan, ei maanomistajan intressien, turvaamiseksi, ja lintulaskenta muutoin oli luonteeltaan toimintaa, jota voitiin harjoittaa jokamiehen oikeuden nojalla. Päätöksessä luvan saaja oli lisäksi veloitettu hankkimaan maanomistajan suostumus lintulaskentoihin. ELY-keskus ei siten ollut tehnyt menettelyvirhettä, kun se oli jättänyt maanomistajan kuulematta ennen päätöksentekoa.

Luonnonsuojelulaki 24 § ja 61 §
3 momentti

Hallintolaki 11 § ja 34 § 1 momentti ja 2 momentti 5 kohta

KHO:2016:9

Vesistön säännöstely – Lupaehtojen tarkistaminen – Säännöstelyluvan muuttaminen – Säännöstelyn tarkoitus – Sään-

nöstelyn vaikutukset – Uusi säännöstely

Aluehallintovirasto oli luvan haltijan hakemuksesta muuttanut säännöstelyä koskevaa lupapäätöstä muun muassa lisäämällä siihen uuden lupaehdon 1 d, jonka mukaan luvan haltijan oli toimitettava lupamääräysten tarkistamista koskeva hakemus aluehallintovirastolle 1.4.2024. Vaasan hallinto-oikeus oli luvan haltijan valituksen enemmälti hyläten muuttanut määräajaksi 1.4.2034.

Korkein hallinto-oikeus kumosi luvan haltijan valituksesta aluehallintoviraston ja hallinto-oikeuden päätökset uuden lupaehdon 1 d osalta.

Asiassa oli kysymys on säännöstelystä, johon on myönnetty lupa ennen kuin vesilain (264/1961) 8 luvun 10a § tuli voimaan 1.5.1991.

Lain 8 luvun 10a §:ää sovelletaan lähtökohtaisesti hakemuksiin, jotka ratkaistaan mainitun pykälän voimaantulon jälkeen. Pykälässä ei kuitenkaan ole säädetty tarkemmin, millaisesta säännöstelyluvasta on kysymys. Tällöin on myös mahdollista soveltaa hakemuksen 8 luvun 10a §:ää siitä riippumatta, että hakemus koskee ennen säännöksen voimaantuloa myönnetyn luvan muuttamista. Luvan haltija oli vapaaehtoisesti hakenut ennen 1.5.1991 myönnetyn säännöstelylupansa muuttamista tilanteessa, jossa valvontaviranomainen olisi voinut vesilain 8 luvun 10b §:n nojalla mainitun pykälän 1 momentissa tarkoitettua selvityksen jälkeen hakea aluehallintovirastossa lupaehdojen tarkistamista tai uusien lupaehdojen asettamista.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, kuten aluehallintovirasto ja hallinto-oikeuskin, että hakemuksen mukaisella säännöstelyn muuttamisella ensisijaisesti edistettiin vesiympäristön suojelua ja sen käyttöä. Säännöstelyn muutoksella ei merkittävästi muutettu säännöstelyn tarkoitusta, vaan pyrittiin ainoastaan estämään virkistyskäytölle haitallisen alhaiset vedenkorkeudet kuivimpina vuosina. Säännöstelyn lievistä muutoksesta ei ennalta arvioiden aiheutunut haittaa yleiselle tai yksityiselle edulle. Luvan haltijan hakemuksessa tarkoitettu muutos oli siten vesilain 8 luvun 10a §:n 2 momentissa tarkoitettua kriteerit täyttävä hanke, joten

näin muutettua säännöstelyä ei ollut pidettävää sellaisena uutena säännöstelynä, joka voisi johtaa koko säännöstelyn tarkistamisvelvoitetta koskevan ehdon asettamiseen pykälän 1 momentin perusteella.

Korkein hallinto-oikeus totesi lisäksi, että vesilaisissa tarkoitettujen hankkeiden mahdollisesti aiheuttamat muutokset vesiympäristössä ovat usein vaikeasti ennakoitavissa. Tällöin luvan ehtojen asettaminen siten, että haittojen ehkäiseminen olisi mahdollisimman tehokasta, ei ole aina ennakolta mahdollista, vaikka luvan myöntämisen edellytyksistä on muutoin riittävä selvitys. Tämän vuoksi vesilain vakiintuneessa soveltamiskäytännössä lupiin on voitu sisällyttää ehtoja selvitysten tekemiseksi ja lupien tarkistamiseksi. Valituksenalaisessa päätöksessä oli ollut kysymys säännöstelyn muutoksesta, jolloin luvan tarkistamiseksi oli voitu asettaa ehto vain siltä osin kuin säännöstelyä oli muutettu päätöksellä. Lupaehdojen tarkistamista koskevan määräyksen asettamiseen on oltava lisäksi perusteltu syy, joka johtuu päätöstä tehtäessä tunnistetusta vaikutusten epäselvyydestä tai mahdollisesta olosuhteiden muuttumisesta.

Asiakirjoista saatavan selvityksen mukaan säännöstelyn muutos vaikutti tässä tapauksessa vain alivedenkorkeuteen veden pinnan lievänä nousuna. Tällä muutoksella ei voinut olla sanottavia haitallisia vaikutuksia, jotka ilmenisivät rantojen lisääntyvänä eroosiona tai tulva-aikaisten vedenkorkeuksien muuttumisena. Muutakaan selvitystä siitä, että olosuhteet Leppävedessä olisivat muuttumassa, ei asiakirjoista ilmennyt. Muutetun luvan tarkistamiseen säännöstelyssä tehtävän muutoksen seurausten vuoksi ei ollut riittäviä perusteita, ja sanotun lupaehdon sisällyttäminen päätökseen oli siten tarpeetonta.

Kun edellä todetun lisäksi otettiin huomioon sovellettavan vesilain 8 luvun 10a §:n 3 momentti ja uuden vesilain 3 luvun 21 § sekä lisäksi aluehallintoviraston päätöksen uusi lupaehto 1e, joka koski nimittäin menomaisesti menettelyä hankkeesta aiheutuvan ennakoimattoman vahingon, haitan tai muun edunmenetyksen vuoksi, oli säännöstelyluvan muutoksesta aiheu-

tuvaan ennakoimattomiin haittoihin mahdollista puuttua siitäkin huolimatta, että lupaehto 1d kumottiin.

Aluehallintoviraston ja hallinto-oikeuden päätösten mukainen luvan ehto 1d ei ollut ollut vesilain 8 luvun 10a §:n 1 ja 2 momentin mukainen eikä se ollut myöskään muutoin tarpeen säännöstelyn muutoksesta aiheutuvien haittojen välttämiseksi tai muusta syystä tarpeellinen.

Vesilaki (264/1961) 8 luku 10a § (629/1991); ks. myös 8 luku 10b § (553/1994)

Vesilaki (587/2011) 3 luku 21 § ja 19 luku 3 § 1 momentti

Verotusasiat

KHO:2015:183

Arvonlisävero – Arvonlisäveron soveltamisala – Verollinen liike-toiminta – Konsernin emoyhtiö – Holdingyhtiö – Vähennysoikeus – Vähennysoikeuden jakaminen – Jakoperuste – Yleiskulut – Luottamuksensuoja

A Oy toimi konsernin emoyhtiönä. A Oy:llä oli valituksenalaisena aikana useita tytä- tai osakkuusyhtiöitä, joista kolmelle A Oy myi arvonlisäverollisia hallintopalveluja. Lisäksi A Oy:llä oli sekä arvonlisäverollista että arvonlisäverotonta kiinteistönvuokraustoimintaa. Suurin osa A Oy:n tuloista muodostui tytä- ja osakkuusyhtiöiltä saaduista osinkotuloista. Lisäksi A Oy:llä oli muun muassa korkotuloja ja sijoitustoiminnan tuottoja. A Oy:n palveluksessa oli ollut keskimäärin kolme työntekijää.

A Oy oli vähentänyt yleiskuluhinsa sisältyvän arvonlisäveron kokonaisuudessaan. Verotarkastuksen johdosta toimitetuissa maksupanoissa yleiskulujen vähennyskelpoinen osuus oli laskettu arvonlisäverollisen liikevaihdon eli hallintopalvelujen myynnistä ja arvonlisäverollisesta kiinteistönvuokraustoiminnasta saatujen tulojen suhteessa A Oy:n kaikkiin tuloihin, mukaan lukien muun ohella osinko- ja korkotulot. A Oy vaati vähennyskelpoisen osuuden laskemista liikevaihtojen suhteessa, jolloin vähennykseen oikeuttamattomia liikevaihtoa olisi arvonlisä-

verottomasta kiinteistönvuokrauksesta saadut tulot.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että A Oy harjoitti toisaalta vähennyksen oikeuttavaa toimintaa ja toisaalta vähennykseen oikeuttamatonta toimintaa, joka muodostui arvonlisäveron soveltamisalaan kuuluvasta arvonlisäverottomasta kiinteistönvuokraustoi-
minnasta ja soveltamisalaan kuulumattomasta toiminnasta, jota oli holdingyhtiönä toimiminen niiden yhtiöiden osalta, joille A Oy ei myynyt arvonlisäverotettavia palveluja. Koska Verohallinnon maksuunpanopäätöksissään käyttämällä jakoperusteella ei ollut pyritty selvittämään A Oy:n ulkopuolelta suorittamien verollisten hankintojen todellista jakautumista vähennykseen oikeuttavaan ja vähennykseen oikeuttamattomaan toimintaan, asiassa ei ollut esitetty riittävää selvitystä siitä, että vähennyksen jakoperuste olisi ollut arvonlisäverolain 117 §:n säännöksen mukainen. Kun A Oy:n esittämä vähennyksen jakoperuste ei otanut huomioon arvonlisäveron soveltamisalan ulkopuolista toimintaa, josta ei syntynyt liikevaihtoa, myöskään A Oy:n esittämää jakoperustetta ei ollut pidettävä mainitun lainkohdan mukaisena.

Koska A Oy:n oli vähentäänsä yleiskuluihinsa sisältyneen arvonlisäveron myös arvonlisäveron soveltamisalaan kuuluvattoman toiminnan osalta katsottava menetel-
leen vakiintuneen verotus- ja oikeuskäytännön mukaisesti, asia olisi kuitenkin tullut ratkaista verovelvollisen eduksi arvonlisäverolain 176 §:n 2 momentissa säädettyssä luottamuksensuojaa koskevassa säännöksessä tarkoitettulla tavalla. Tämän vuoksi Verohallinnon ei olisi tullut toimittaa asiassa maksuunpanoja kysymyksessä olevilta osin. Yhtiön valitus hyväksyttiin ja hallinto-oikeuden päätös ja toimitetut maksuunpanot kumottiin. Äänestys 4–1 luottamuksensuojan osalta.

Arvonlisäveron maksuunpanot tilikausilta 1.1.–31.12.2008, 1.1.–31.12.2009 ja 1.1.–31.12.2010.

Arvonlisäverolaki 1 § 1 momentti 1 kohta, 2 § 1 momentti, 18 § 2 momentti, 102 § 1 momentti 1 kohta ja 2 momentti, 117 § ja 176 § 2 momentti

Arvonlisäverodirektiivi 2006/112/EY 2 artikla 1 kohta a ja c alakohta,

9 artikla 1 kohta, 168 artikla a alakohta sekä 173 artikla 1 kohta ensimmäinen ja toinen alakohta Unionin tuomioistuimen tuomiot yhdistetyissä asioissa C-108/14 ja C-109/14, Beteiligungsgesellschaft Larentia + Minerva mbH & Co. KG ja Marenave Schiffahrts AG, sekä asioissa C-60/90, Polysar Investment Netherlands, C-142/99, Floridienne ja Berginvest, C-496/11, Portugal Telecom, C-98/98, Midland Bank ja C-437/06, Securenta

KHO:2015:184

Arvonlisävero – Arvonlisäveron soveltamisala – Verollinen liike-toiminta – Konsernin emoyhtiö – Holdingyhtiö – Vähennysoikeus – Vähennysoikeuden jakaminen – Yleiskulut – Luottamuksen-suoja

Osuuskunta A:lla oli vuoden 2008 lopussa neljä tytäryhtiötä B Oy, C Oy, D Oy ja E Oyj. Näistä D Oy ja E Oyj olivat arvonlisäverollista liiketoimintaa harjoittavia yhtiöitä ja B Oy ja C Oy yksinomaan arvonlisäveron soveltamisalan ulkopuolista toimintaa harjoittavia holding- ja sijoitusyhtiöitä. Vuonna 2010 Osuuskunta A:n tytäryhtiönä oli myös keskinäinen kiinteistöyhtiö F Oy, jonka ainoana osakkaana Osuuskunta A harjoitti arvonlisäverollista vuokraustoimintaa. Osuuskunta A myi arvonlisäverollisia hallintopalveluja arvonlisäveron soveltamisalan ulkopuolista toimintaa harjoittaville B Oy:lle ja C Oy:lle. Lisäksi Osuuskunta A sai tytäryhtiöiltään osinkotuloja. Asiassa oli kysymys siitä, oliko Osuuskunta A:lla 31.12.2008 ja 31.12.2010 päättyneinä tilikausina oikeus vähentää hankintoihinsa sisältyvä arvonlisävero. Konserniverokeskus oli katsonut, että Osuuskunta A:n toiminnasta arvion mukaan 75 prosenttia kohdistui arvonlisäveron soveltamisalan ulkopuoliseen toimintaan, joka ei oikeuttanut arvonlisäveron vähentämiseen. Osuuskunnan hankintojen arvonlisäverosta 25 prosenttia hyväksyttiin vähennyskelpoiseksi.

Osuuskunta A:n palveluksessa oli kaksi henkilöä eli toimitusjohtaja ja assistentti. Osuuskunnan antaman selvityksen mukaan henkilökunnan työpanoksesta kohdistui tilikaudella 2008 15 prosenttia verollisten hallintopalvelujen myyntiin kahdelle tytäryhtiölle ja tili-

kaudella 2010 45 prosenttia mainittuun verolliseen palvelumyyntiin ja verolliseen kiinteistönvuokraustoimintaan. Hallinto-oikeuden mukaan Osuuskunta A:lla oli oikeus vähentää hankintoihinsa sisältyvästä arvonlisäverosta vuonna 2008 henkilökunnan työpanoksen perusteella laskettu verolliseen toimintaan suoraan liittyvä osuus 15 prosenttia ja lisäksi vastaava osuus osuuskunnan omasta hallinnosta ja emoyhtiönä toimimisesta aiheutuvista yleiskustannuksista, jolloin vähennyskelpoiseksi osuudeksi tilikaudella 2008 muodostui 27,75 prosenttia. Tilikaudella 2010 osuuskunnalla oli oikeus vähentää vastaavalla tavalla suoraan verolliseen toimintaan liittyvänä osuutena 45 prosenttia ja kun tähän lisättiin vastaava osuus osuuskunnan yleiskustannuksista, vähennykseen oikeuttavana osuutena hankintojen arvonlisäverosta oli pidettävä 69,85 prosenttia.

Korkeimman hallinto-oikeuden mukaan työajan jakautumista voitiin sinänsä pitää Osuuskunta A:n vähennysten jakoperusteena. Korkein hallinto-oikeus katsoi, toisin kuin hallinto-oikeus, että niiden tytäryhtiöiden omistus tai hallinnointi, joille osuuskunta suoritti arvonlisäverotettavia palveluja, ei ollut osaksikaan arvonlisäveron soveltamisalan ulkopuolista toimintaa. Koska osuuskunnan mukaan niiden tytäryhtiöiden hallinnointiin, joille se myi arvonlisäverotettavia palveluja, ei näiden palvelujen tuottamisen lisäksi kohdistunut työaikaa, hallinto-oikeuden päätöksen lopputulosta ei ollut syytä muuttaa.

Osuuskunta A:n valituksessaan esittämä vaatimus siitä, että sille tulisi myöntää hankintojen sisältämän arvonlisäveron täysi vähennysoikeus, ja Veronsaajien oikeudenvallontayksikön valituksessaan esittämä vaatimus siitä, että Konserniverokeskuksen toimittamaa verotusta ei muuteta, hylättiin.

Koska osuuskunnan tilikausilta 2008 ja 2010 antamissaan arvonlisäveroilmoituksissa ilmoittamia vähennyksiä ei ollut Konserniverokeskuksen päätöksissä hyväksytty valituksenalaisilta osin, osuuskunnalle ei ollut määrätty maksuunpantavaksi arvonlisäveroa. Tämän vuoksi arvonlisäverolain 176 §:ssä tarkoitettu luottamuksensuojaa koskeva säännös tai

ennen säännöksen voimaantuloa sovellettu luottamuksensuojaperiaate eivät tulleet asiassa sovellettaviksi. Äänestys 4–1.

Arvonlisäveron palautushakemukset tilikausilta 1.1.–31.12.2008 ja 1.1.–31.12.2010.
Arvonlisäverolaki 1 § 1 momentti 1 kohta, 2 § 1 momentti, 18 § 2 momentti, 102 § 1 momentti 1 kohta ja 2 momentti, 117 § ja 176 § 2 momentti
Arvonlisäverodirektiivi 2006/112/EY 2 artikla 1 kohta a ja c alakohta, 9 artikla 1 kohta, 167 artikla, 168 artikla a alakohta sekä 173 artikla 1 kohta ensimmäinen ja toinen alakohta
Unionin tuomioistuimen tuomiot yhdistetyissä asioissa C-108/14 ja C-109/14, Beteiligungsgesellschaft Larentia + Minerva mbH & Co. KG ja Marenave Schiffahrts AG, sekä asioissa C-437/06, Securenta, C-29/08, SKF, C-104/12, Wolfram Becker ja C-496/11, Portugal Telecom

KHO:2015:185

Autovero – Vientipalautus – Suhteellisuusperiaate

Tulli oli hylännyt A:n autoveron vientipalautushakemuksen, koska sille ei ollut autoverolain 34 d §:n 4 momentin mukaisesti annettu mahdollisuutta tarkistaa autoa ennen maastavientiä. Korkein hallinto-oikeus katsoi suhteellisuusperiaate huomioon ottaen, että tarkistusmahdollisuuden varaaminen ei ollut edellytyksenä palautuksen saamiselle. Siihen, että palautuksen hakija oli laiminlyönyt velvollisuutensa antaa auto tarkistettavaksi, voitiin sitä vastoin liittää muu haitallinen seuraamus kuten muun selvitysvelvollisuuden korostuminen. Asia palautettiin Tullin käsiteltäväksi. Äänestys 3–2.

Autoverolaki 34 d §

KHO:2015:186

Ajoneuvovero – Ajoneuvoveron lisävero – Euroopan ihmis-oikeussopimus – Ne bis in idem -periaate – Kaksoisrangaistus – Sama teko

A:lle oli 21.8.2011 rangaistumääräysmenettelyssä määrätty 12 päivän päiväsakkorangaistus ajoneuvorikkomuksesta, joka oli aiheutunut ajokiellossa olevan ja määrät-

aikaiskatsastamattoman ajoneuvon käyttämisestä sanottuna päivänä liikenteessä. A:lle langetettu sakkorangaistus oli lainvoimainen. Saman tapahtuman seurauksena Liikenteen turvallisuusvirasto oli 23.5.2012 määrännyt A:n maksettavaksi ajoneuvoveroa 10 euroa ja ajoneuvoveron lisäveroa 2078,67 euroa sen vuoksi, että liikennekäytöstä poistettua A:n ajoneuvoa on 21.8.2011 käytetty liikenteessä. A:lle määrätty ajoneuvoveron lisävero katsottiin rikosoikeudelliseksi seuraamukseksi. Asiassa oli siten kyse ne bis in idem -kiellosta. Koska A oli jo rangaistumääräysmenettelyssä saanut samasta teosta rangaistuksen, A:lle määrätty ajoneuvoveron lisävero poistettiin. Äänestys 4–1.

Euroopan ihmis-oikeussopimus 7. lisäpöytäkirjan 4 artikla
Ajoneuvolaki 8 §:n 1 momentti, 51 §:n 1 momentti, 84 §:n 1 momentti ja 96 §:n 1 momentin 2 kohta
Ajoneuvoverolaki 4a §:n 2 momentti, 5 §:n 1 ja 2 momentit, 47 §:n 1 momentti ja 47 a §
Euroopan ihmis-oikeustuomioistuimen tuomiot Engel ym. v. Alankomaat 8.6.1976, Zolotukhin v. Venäjä 10.2.2009, Ruotsalainen v. Suomi 16.6.2009, Grande Stevens ym. v. Italia 4.3.2014 ja VP-Kuljetus ym. v. Suomi 6.1.2015

KHO:2015:188

Arvonlisävero – Arvonlisäveron soveltamisala – Verollinen liiketoiminta – Verosta vapautettu toiminta – Konsernin emoyhtiö – Vähennysoikeus – Yleiskulut – Korollisten luottojen myöntäminen tytäryhtiöille

A Oy toimi konsernin emoyhtiönä. Konserniin kuuluvat tytäryhtiöt harjoittivat pääosin verosta vapautettujen terveyden- ja sairaanhoito- palveluiden myyntiä. A Oy oli myynyt arvonlisäverollisia hallinto- ja muita vastaavia palveluja tytäryhtiöilleen siten, että myynnin veron peruste vuonna 2011 oli ollut 690042 euroa. A Oy oli lisäksi saanut tytäryhtiöiltään konserniavustuksia sekä tytäryhtiöille myönnettyistä lainoista korkotuloja. Korkotulot olivat olleet tilikaudella 1.1.–31.12.2011 noin kolme miljoonaa euroa.

A Oy:llä oli ollut muun ohessa uuden tytäryhtiön B Oy:n osakkeiden hankintaan ja rahoitukseen

liittyneitä kuluja, joiden arvonlisäveroa se oli vaatinut palautushakemuksissaan vähennettäväksi. Konserniverokeskus oli katsonut, että kuluja oli pidettävä A Oy:n toiminnan yleiskuluina, ja palauttanut yhtiölle sen ilmoittaman negatiivisen veron kokonaisuudessaan.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että vähennysoikeutta ratkaistaessa on tarkasteltava hyödykekohtaisesti sitä, milta osin hankittua tavaraa tai palvelua käytetään arvonlisäveron vähennykseen oikeuttavaan tarkoitukseen. Osalla A Oy:n hankinnoista katsottiin olleen suora ja välitön yhteys B Oy:n ja muiden konserniyhtiöiden rahoittamiseen. Yhtiöllä ei ollut tältä osin vähennysoikeutta.

B Oy:n osakkeiden hankinnasta aiheutuneita kuluja pidettiin A Oy:n liiketoiminnan yleiskuluina, joista sillä oli täysimääräinen vähennysoikeus sen estämättä, että yhtiö oli saanut merkittävässä määrin korkotuloja. Mikäli yhtiön saamat korot olisi otettu huomioon vähennysoikeuden suhdelukua tältä osin määritettäessä, suhdeluku olisi vääristynyt. A Oy:n vähennysoikeuden kannalta merkitystä ei ollut sillä seikalla, että koko konsernin kaikkien yhtiöiden toiminta yhdessä tarkasteltuna oli vain vähäiseltä osin arvonlisäverollista. Äänestys 4–1.

Arvonlisäveron palautushakemusta koskevat päätökset tilikausilta 1.1.–31.12.2011 ja 1.1.–31.12.2012.
Arvonlisäverolaki 102 § 1 momentti 1 kohta ja 2 momentti sekä 117 §
Arvonlisäverodirektiivi 2006/112/EY 168 artikla a alakohta sekä 173 artikla 1 kohta ja 2 kohta c alakohta
Unionin tuomioistuimen tuomiot yhdistetyissä asioissa C-108/14 ja C-109/14, Beteiligungsgesellschaft Larentia + Minerva mbH & Co. KG ja Marenave Schiffahrts AG, sekä asiassa C-77/01, EDM
Ks. KHO 2015:134

KHO:2016:4

Arvonlisävero – Ennakkoratkaisupyyntö unionin tuomioistuimelle – Kansainväliseen kaupan liittyvät verottomudet – Palvelun myynti ammattimaisessa kansainvälisessä liikenteessä olevan vesialuksen lastin

välittömiä tarpeita varten – Lastin nostopalvelu

Korkeimmassa hallinto-oikeudessa vireillä olevassa arvonlisäverotusta koskevassa asiassa oli ratkaistavana kysymys arvonlisäverodirektiivin 2006/112/EY 148 artiklan d alakohdan tulkinnasta tilanteessa, jossa lastin nosto ammattimaisessa kansainvälisessä liikenteessä olevaan vesialukseen ja pois mainitunlaisesta aluksesta suoritettiin A Oy:n alihankkijan toimesta ja A Oy veloitti palvelun edelleen taholta, joka veloitti sen edelleen joko laivanvarustajalta tai lastinhaltijalta.

Korkein hallinto-oikeus päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan SEUT 267 artiklassa tarkoitettua ennakkoratkaisupyynnön:

1. Onko yhteisestä arvonlisäverojärjestelmästä annetun neuvoston direktiivin 2006/112/EY 148 artiklan d alakohtaa tulkittava siten, että lastin nosto alukseen ja pois aluksesta ovat kyseisessä säännöksessä tarkoitettuja palveluja, jotka suoraan palvelevat artiklan a alakohdassa tarkoitettujen merialusten lastin välittömiä tarpeita?

2. Kun otetaan huomioon unionin tuomioistuimen yhdistetyissä asioissa C-181/04–C-183/04, Elmeka, antaman tuomion 24 kohdassa lausuttu, jonka mukaan säännöksessä säädettyä vapautusta ei voida laajentaa koskemaan palveluja, jotka suoritetaan edeltävässä myyntiportaassa, onko arvonlisäverodirektiivin 2006/112/EY 148 artiklan d alakohdan säännöstä tulkittava siten, että tämä koskee myös nyt kysymyksessä olevaa palvelua, jossa ensimmäisessä vaihdannan vaiheessa A Oy:n alihankkijan toimesta suoritettu palvelu käsittää fyysisesti suoraan lastiin kohdistuvan palvelun, jonka A Oy veloittaa edelleen huolinta- tai kuljetusliikkeeltä?

3. Kun otetaan huomioon unionin tuomioistuimen edellä mainitun tuomion Elmeka 24 kohdassa lausuttu, jonka mukaan kyseisessä säännöksessä säädettyä vapautusta sovelletaan ainoastaan palveluihin, jotka suoritetaan laivanvarustajalle, onko arvonlisäverodirektiivin 2006/112/EY 148 artiklan d alakohdan säännöstä tulkittava siten, että säännöksessä säädettyä vapautusta ei voida soveltaa, jos

palvelu suoritetaan lastin haltijalle, kuten lastina olevan tavaran viejälle tai tuojalle?

Keskusverolautakunnan arvonlisäverotusta koskeva ennakkoratkaisu ajalle 1.10.2014–31.12.2015. Arvonlisäverolaki 1 § 1 momentti 1 kohta, 17 §, 70 § 1 momentti 8 kohta ja 71 § 3 kohta
Yhteisestä arvonlisäverojärjestelmästä annettu neuvoston direktiivi 2006/112/EY 2 artikla 1 kohta a ja c alakohta, 14 artikla 1 kohta, 24 artikla 1 kohta sekä 148 artikla a, c ja d alakohta

KHO:2016:5

Lahjaverotus – Tavaramerkki

Lahjana siirtyvää tavaramerkki-oikeutta pidettiin sellaisena omaisuutena, josta oli perintö- ja lahjaverolain 1 §:n nojalla suoritettava lahjaveroa. Ennakkoratkaisu.

Perintö- ja lahjaverolaki 1 §

KHO:2016:6

Varainsiirtovero – Asunto-osakeyhtiö – Ns. valinnainen vuokratontti – Asunto-osakkeet – Vastike – Tontinosan lunastushinta

A oli ostanut rakennusliikkeeltä asuinhuoneiston hallintaan oikeutavat osakkeet asunto-osakeyhtiöstä, jota rakennettiin niin sanotulle valinnaiselle vuokratontille. Asunto-osakeyhtiö ja rakennusliikkeestä erillinen maanomistaja olivat tehneet asuntoalueen maanvuokrasopimuksen ja kiinteistön määrösten kaupan esisopimuksen, joiden mukaan asunto-osakeyhtiöllä oli oikeus ostaa rakennuksen valmistuessa ja tämän jälkeen vuosittain määrösiä vuokraamaan tontista. Asunto-osakeyhtiön yhtiöjärjestyksen mukaan osakkeenomistajalla oli oikeus maksaa huoneistokohtainen osuus tontin lunastushinnasta asunto-osakeyhtiölle, jonka tuli tämän jälkeen hankkia vastaava määrösoisuus tontista. Osakkeenomistaja, joka oli maksanut osuutensa tontin lunastushinnasta, vapautui tontinvuokravastikkeen maksamisesta.

Koska A:lle ei syntynyt asunto-osakkeiden ostamiseen liittyen velvollisuutta maksaa tontinosan lunastamisesta, korkein hallinto-oikeus katsoi, että lunastushinnan maksaminen ei perustunut varainsiirtoverolain 20 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla asunto-osakkeiden luovutussopimuksen ehtoon. Kun asunto-osakkeiden myyjänä ollut rakennusliike ei omistanut maa-alueita ja kun rakennusliike ei muullakaan perusteella saanut mitään osuutta mahdollisista tonttiosuuksien kauppahinnoista, tontin lunastamiseen liittyneiden maksujen ei myöskään voitu katsoa tulevan varainsiirtoverolain 20 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla osakkeiden luovuttajan hyväksi. Asunto-osakkeiden kauppaan liittyvän varainsiirtoveron perusteena olevaan vastikkeeseen ei luettu niitä eriä, jotka A mahdollisesti maksoi tontinosan lunastamiseen liittyen asunto-osakeyhtiölle joko rakennuksen valmistuessa tai tätä myöhemmin. Ennakkoratkaisu.

Varainsiirtoverolaki 15 § 1 momentti ja 20 §:n 1 momentti

► KKO:N VALITUSLUVAT

VL:2015-84

Asunto-osakeyhtiö – Asunto-osakeyhtiön rakennus ja huoneistot Vahingonkorvausvastuu

Asunto-osakeyhtiön osakkeenomistajan vuokralainen oli aiheuttanut vesivahingon jäämällä makuuhuoneeseen kylpyhuoneen lattiakäivon päälle suihkun ollessa päällä. Kysymys siitä, oliko asunnon vuokranantaja osakkeenomistaja velvollinen korvaamaan vuokralaisen menettelystä asunto-osakeyhtiölle aiheutuneen vahingon.

VL:2015-85

Osakeyhtiö – Suunnattu osakeanti – Sulautuminen – Yhdenvertaisuus

A Oy:n hallitus oli yhtiökokouksen valtuuttamana tehnyt päätöksen B Oy:lle suunnatusta osakeannista. Osakeannin ja sen jälkeen suoritettujen osakevaihdon seurauksena B Oy sai omistukseensa yli 99 prosenttia yhtiön osakkeista ja äänistä. Järjestelyn tarkoituksena oli, että B Oy lunastaa A Oy:n vähemmistöosakkaiden osakkeet ja että tämän jälkeen A Oy sulautuu C Oy:öön. Kysymys siitä, loukka-

siko A Oy:n hallituksen päätös suunnatusta osakeannista vähemmistöosakkaiden yhdenvertaista kohtelua ja oliko osakeannin suuntaamiselle painava taloudellinen syy.

VL:2015-86

Konkurssi – Takaisinsaanti konkurssipesään

Kuljetusliiketoimintaa harjoittanut yhtiö oli takaisinsaannista konkurssipesään annetun lain 10 §:ssä tarkoitettuna niin sanottuna kriittisenä aikana ostanut luottorajan puitteissa polttoainetta velaksi ja maksanut ostoja polttoaineen toimittajalle osapuolten välillä noudatetun käytännön mukaisesti. Kysymys siitä, voitiinko määrätä huomattavia maksuja pitää lain 10 §:ssä tarkoitettulla tavalla olosuhteet huomioon ottaen tavanomaisina ja maksut peräyttää konkurssipesään.

VL:2015-87

Konkurssi – Konkurssiin kuuluva omaisuus Omistuksenpidätys

A Oy myyjänä ja B Oy ostajana olivat ennen omaisuuden hallinnan luovuttamista ostajalle sopineet ovipeltitoimituksesta omistuksenpidätys ehdolla. Ovipellit oli ollut tarkoitus käyttää B Oy:n ovituotannossa. B Oy meni konkurssiin ennen kauppahinnan maksamista. Myyjä vaati kanteessaan, että B Oy:n konkurssipesä veloitetaan suorittamaan myyjälle ovipeltitoimituksen arvo. Kysymys omistuksenpidätys ehdon sitovuudesta konkurssipesää kohtaan.

VL:2015-88

Merenkulun ympäristönsuojelulaki – Öljypäästömaksu

Rajavartiolaitos oli määrännyt kauttakulussa olleen ulkomaisen aluksen omistajalle öljypäästömaksun Suomen talousvyöhykkeellä tehdystä päästökiellon rikkomisesta. Kysymys siitä, onko öljypäästömaksun määräämiseen ollut merenkulun ympäristönsuojelulain 3 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitettut perusteet.

VL:2015-89

Huumausainerikos – Törkeä huumausainerikos

Hovioikeus katsoi näytetyksi, että A oli yrittänyt hankkia noin 8 kilogrammaa amfetamiinia. Syytteen mukaan A oli 11.1.2013 saanut tiedon maastossa sijaitsevasta kätköstä, jossa olleen amfetamiinin poliisi oli jo 22.9.2012 takavarikoinnut. Kysymys siitä, oliko A menettelyllään syyllistynyt törkeään huumausainerikokseen.

VL:2015-90

Veropetos – Törkeä veropetos Kirjanpitorikos – Törkeä kirjanpitorikos Tahallisuus

Hovioikeus katsoi, että yhtiölle oli muodostunut kiinteä toimipaikka Suomeen ja että yhtiö oli ollut verovelvollinen Suomeen niistä liikeluolista, joita se oli saanut tähän toimipaikkaan liittyen. Kun kysymys yhtiön verovelvollisuudesta Suomessa ja veron määrästä oli ollut epäselvä ja kun yhtiön edustajana toiminut A oli pyrkinyt selvittämään yhtiön mahdollista verovelvollisuutta, hovioikeus katsoi, että A oli perustellusti voinut olla siinä käsityksessä, ettei yhtiö ollut verovelvollinen Suomessa. Näillä perusteilla hovioikeus hylkäsi syytteen törkeästä veropetoksesta sekä kirjanpitorikoksesta ja törkeästä kirjanpitorikoksesta. Kysymys tahallisuuden arvioimisesta.

VL:2015-91

Velan vanhentuminen – Korvausvelan vanhentuminen

M Oy ja E vaativat 17.1.2011 vireille panemallaan kanteella W Oy:ltä vahingonkorvausta. Vahingonkorvausvaatimus perustui siihen, että M Oy:n omistaman kiinteistön valmiiksi neuvoteltu kauppa oli jäänyt syntymättä, koska W Oy oli oikeudettomasti pitänyt hallussaan kiinteistöön kohdistuvia panttikirjoja vedoten panttioikeuteen. Tämän vuoksi sanottu kiinteistö ja myös samasta velasta vakuutena olleet E:n omistamat kiinteistöt oli jouduttu myymään tammi – helmikuussa 2006 käypää alemmasta hinnasta. Käräjäoikeus oli M Oy:n ja W Oy:n välistä täytäntöönpanoriitaa koskevassa tuomiossaan 2.6.2006 vahvistanut, ettei W

Oy:llä ollut panttioikeutta kiinteistöön, ja hovioikeus oli 15.1.2008 antamallaan tuomiolla pysyttänyt käräjäoikeuden tuomion. Hovioikeus katsoi vahingonkorvaussaatavan vanhentumisajan alkaneen siitä, kun vahingonkorvausvaatimuksen perusteeksi ilmoitettu oikeus panttikirjoihin oli vahvistunut hovioikeuden mainitun tuomion tultua lainvoimaiseksi 17.3.2008, ja ettei vahingonkorvaussaatava siten ollut vanhentunut. Kysymys siitä, milloin vahingonkorvaussaatavan vanhentumisaika oli alkanut.

VL:2015-92

Huoneenvuokra – Liikehuoneisto

Liikehuoneiston vuokrasopimuksen ehdon mukaan sopimus oli voimassa kolme vuotta, minkä jälkeen vuokrasopimus jatkuisi toistaiseksi voimassa olevana sopimuksena, jonka irtisanomisaika oli kuusi kuukautta. Vuokralainen oli noin kaksi kuukautta ennen kolmen vuoden määräajan umpeutumista ilmoittanut irtisanovansa sopimuksen päättymään määräajan päättyessä. Vuokranantaja vaati kanteessaan, että vuokralainen veloitetaan suorittamaan vuokrat vuokrasopimuksessa sovitun määräajan jälkeiseltä irtisanomisajalta. Vuokralainen vastusti kannetta sillä perusteella, että määräaikainen vuokrasopimus ei edellyttänyt irtisanomista. Kysymys vuokrasopimuksen irtisanomisehdon merkityksestä.

VL:2015-93

Huumausainerikos – Törkeä huumausainerikos Todistelu – Näytön arviointi

Kysymys näytön arvioinnista törkeää huumausainerikosta koskevassa asiassa.

VL:2015-94

Kiinteistön kauppa – Reklamaatio – Laatuvirhe

Kysymys kohtuullisen reklamaatioajan pituudesta ja reklamaation sisällölle asetettavista vaatimuksesta kiinteistön kaupassa.

VL:2015-95**Työsopimus – Työsuhteen ehdot Vahingonkorvaus – Työnantajan korvausvastuu**

Työnantaja oli siirtänyt johtotehtävissä toimineen työntekijän irtisanomisajaksi toisiin tehtäviin irtisanottuaan hänen työsopimuksensa taloudellisista ja tuotannollisista syistä. Kysymys siitä, oliko työnantajalla ollut oikeus muuttaa työntekijän työtehtäviä yksipuolisesti ja oliko työntekijällä oikeus korvaukseen työnantajan menettelyn vuoksi.

VL:2015-96**Rangaistuksen määrääminen – Rangaistuksen mittaaminen – Rangaistuslajin valinta – Ehdollisen vankeuden määrääminen täytäntöönpantavaksi**

A:n syyksi luettiin muun ohessa neljä pahoinpitelyä, jotka hän oli tehnyt vajaa kuukausi hänelle törkeästä pahoinpitelystä tuomitun 1 vuoden 1 kuukauden ehdollisen vankeuden koeajan alkamisen jälkeen. Käräjäoikeus määräsi ehdollisen vankeuden täytäntöönpantavaksi kokonaan ja tuomitsi siitä sekä uusista rikoksista yhteisen 1 vuoden 4 kuukauden vankeusrangaistuksen. A:n valituksesta hovioikeus hylkäsi vaatimuksen ehdollisen vankeuden täytäntöönpanosta ja tuomitsi hänet uusista rikoksista yhteiseen 8 kuukauden vankeusrangaistukseen, jonka asemesta määrättiin 197 tuntia yhdyskuntapalvelua. Syyttäjälle myönnettiin valituslupa. Kysymys rangaistuksen määräämisestä.

VL:2015-97**Veropetos – Törkeä veropetos Kirjanpitorikos – Törkeä kirjanpitorikos Tahallisuus**

Suomalainen osakeyhtiö oli tuonut Suomeen niin sanottuja kevytlentokoneita, joiden myynti Tanskassa oli arvonlisäverovapaata. Lentokoneet oli myyty suomalaisille ostajille samaan intressipiiriin kuuluvien tanskalaisten yhtiöiden ni-

missä ja kuljetettu valmistajilta Tanskan kautta Suomeen. Osakeyhtiö ei ollut kirjannut myyntituloja kirjanpitoonsa eikä ollut maksanut lentokoneiden myynnistä arvonlisäveroa Suomeen. Osakeyhtiö oli veloittanut tanskalaisilta yhtiöiltä konsulttituloja, jotka oli kirjattu sen kirjanpitoon. Syyttäjän ja Verohallinnon mukaan tanskalaisen yhtiöiden toiminnassa oli ollut kysymys osakeyhtiön Suomessa harjoittamasta liiketoiminnasta ja lentokoneiden luovutus ostajille oli tapahtunut Suomessa. Syyttäjä vaati osakeyhtiön hallituksen puheenjohtajalle, hallituksen jäsenelle ja toimitusjohtajalle rangaistusta törkeästä kirjanpitorikoksesta katsoen, että osaksi yhtiön liiketoiminnan myyntitulojen kirjaaminen oli laiminlyöty, ja törkeästä veropetoksesta katsoen, että vastaajat olivat salanneet osakeyhtiön liiketoimintaa ja jättäneet ilmoittamatta ja maksamatta arvonlisäveroa. Hovioikeus katsoi, että tanskalaisten yhtiöiden toiminnassa oli ollut kysymys osakeyhtiön liiketoiminnasta. Kun vastaajat olivat pyrkineet selvittämään liiketoiminnan sallittavuutta ja sovellettavat arvonlisäverolain säännökset olivat tulkinnanvaraisia, asiassa jäi hovioikeuden mukaan näyttämättä, että vastaajat olisivat toimineet tahallisesti. Kysymys tahallisuuden arvioimisesta törkeässä veropetoksessa ja törkeässä kirjanpitorikoksessa.

VL:2015-98**Henkilörekisteririkkomus**

Kysymys henkilörekisteririkkomuksen tunnusmerkistön täyttymisestä asiassa, jossa A oli katsonut erään henkilörekisterin tietoja ilman, että hänellä oli ollut tietojen käsittelyyn työtehtäviinsä liittyvää syytä.

VL:2015-99**Oikeudenkäyntimenettely**

Kysymys vetoamistaakasta osinkosaatavien vanhentumista koskevassa asiassa.

VL:2015-100**Itsekriminointisuoja Oikeusavustajaan – Rikosasian vastaaja – Esitutkinta Oikeudenkäyntimenettely – Todistelu – Hyödynämiskielto**

A oli vangittu epäiltynä muun muassa murhasta, johon syyllistymisensä hän oli esitutkintakuulusteluissa puolustajansa läsnä ollessa kiistänyt. Sen jälkeen A oli vankilassa kolmena peräkkäisenä päivänä tapahtuneissa epävirallisissa puhutuksissa, joissa puolustaja ei ollut ollut saapuvilla, tunnustanut surmaamisteon ja kertonut muutoinkin tekoon liittyneistä seikoista esitutkintaa hoitaneelle rikosylikonstaapelille. Puhutuksia seuranneena päivänä järjestetyssä, mutta A:n terveydentilan johdosta keskeytetyssä kuulustelutilaisuudessa A oli puolustajansa läsnä ollessa jälleen kiistänyt osallisuutensa murhaan, sekä muihin tutkittavana olleisiin rikoksiin. Kysymys siitä, oliko seuranneessa oikeudenkäynnissä voitu itsekriminointisuoja ja puolustautumismahdollisuuksia loukkaamatta käyttää näyttönä A:ta vastaan rikosylikonstaapelin todistajankertomusta A:n puhutuksissa kertomista seikoista.

VL:2015-101**Rekisterimerkintärikos**

A oli turvapaikkahakemuksen johdosta pidetyssä alustavassa puhuteluissa ilmoittanut olevansa Syyrian kansalainen, mutta jättänyt kertomatta, että hänellä oli myös erään Euroopan unionin jäsenvaltion kansalaisuus. Väärä tieto hänen kansalaisuudestaan oli merkitty ulkomaalaisrekisteriin. Kysymys siitä, onko ulkomaalaisrekisteri rikoslain 16 luvun 7 §:ssä tarkoitettu yleinen rekisteri ja oliko A menettelyllään syyllistynyt rekisterimerkintärikokseen.